

ים

גליונות החבל הימי לישראל

אחת
לחדש

חוברת ז' - ח' (י"ט - כ')

שנה שניה

כסלו - טבת תשי"ז, דצמבר-ינואר 1947

כתובת המערכת

חבל ימי לישראל, תל-אביב

סל. 2437 ת. ד. 1917

החלטות הקונגרס הציוני ה"ב בעניני הימאות העברית והחבל הימי לישראל

(1) פעולות היסוד שבוצעו בשנים האחרונות לפיתוח המשק הימי העברי בארץ ישראל לענפיו השונים (ספנות, דיג, נמלנות ובנין ספינות), הוכיחו בעליל, כי המשק הימי עשוי להוות גורם כלכלי רב ערב במערכת הכלכלה הלאומית של הישוב, להגדיל את כוח הקליטה של הארץ ולשמש מקור פרנסה ועבודה לרבים.

הקונגרס הציוני ה"ב מטיל על הוועד הפועל הציוני להעמיד לרשות הפעולה הימית בארץ את האמצעים הדרושים:

(א) להרחבת ענף הספנות לנוסעים ומשאות;

(ב) לפיתוח הדיג: ביסוס ישובי הדייגים הקיימים, הקמת ישובי דיג חדשים, בנין מעגנים לאורך חוף הים;

(ג) להרחבת נמל תל-אביב וביסוס עמדתנו בנמל חיפה.

(2) הקונגרס הציוני ה"ב מקדם בברכה את דברי הקמת חברת השיט הארץ-ישראלית, "צים" — מיסודה של הסוכנות היהודית, "נחשון", חברת הים של ההסתדרות והחבל הימי לישראל, — המכניסה בקרוב לשרות את אניתה הראשונה "קדמה". הקונגרס מביע את תקותו, כי לחברה זו יצטרפו גורמים נוספים המעוניינים בפיתוח הספנות הארץ-ישראלית, במגמה להרחיב ולבסס במשותף את השיט הארץ-ישראלי העברי.

הקונגרס מטיל על מחלקת הים של הסוכנות לאחוז בצעדים הדרושים כדי להחיש פרסום חוק ימי ארץ-ישראלי, לשם פיתוח הספנות העברית, הגנה על ייה ועל זכויות עובדיה.

הקונגרס מטיל על מחלקת הים לדאוג להקמת בנק למשכנתאות ימיות לשם עידוד הספנות העברית ועזרה לה.

הקונגרס מעריך את פעולותיהן החלוציות של החברה "עמיד" והחברה "לוידי ימי ארץ-ישראלי" ומביע את תקותו, כי הסוכנות היהודית תמצא את הדרכים המעשיות לסייע בידי החברות הנ"ל בפיתוח מפעליהן.

(3) נוכח התפקידים הרבים והנכבדים לפיתוח המשק הימי העברי לענפיו ולהכשרת הנוער היהודי לקראת שליחותו לכבוש הים, מצוין הקונגרס הציוני ה"ב בהערכה רבה את פעולותיו של החבל הימי לישראל — המוסד הציבורי העליון לעניני הימאות העברית — ורואה בתפקיד השעה מתן עידוד ועזרה מצד ההסתדרויות הציוניות הארציות להקמת פנימי החבל הימי לישראל בכל הארצות.

(4) הקונגרס הציוני ה"ב מצוין בסיפוק את עבודתן המסורה של הסקציות הימיות של "הפועל", "צופי הים", "אליצור", "מכבי" ושל האגודה הותיקה "זבולון" — להכשרת ימאים עברים.

מימין לשמאל: ש. טולקובסקי, פרוץ ז. ברודצקי, י. גרינבוים, מ. ריבלין.

נסתיימה עוד לפני כחדשיים ימים. אין להעלות עוד את המוזמנים על הספון, רק בתאה הסגור של הספינה ישוכנו. והתא צר מהכיל את כל הבאים.

הספינה יוצאת לדרכה. על תרנה מתנוסס דגלו של החבל הימי לישראל. כוון ההפלגה — אל מעבר לגבולות שווייץ, ל"מים הטריטוריאליים" של צרפת, אל מול פני גרמניה. בדרכנו — גשרים מספר הנטויים על הריינוס; ממולנו — מורדות החוף הבנויים אבן, מכוסים שלג, גנים בשלכת ויערות, מספנות; באופק — מעשנות של בתי חרושת וגגות של בנינים. ובני-שחף מרובים מלווים אותנו בדרכנו.

ובתא חם. כבוד קל הוגש למוזמנים. הנואמים משמיעים דבריהם בנחת והדברים נקלטים. יש שכר לפעולתנו: היענותם היפה של המוזמנים לדבר החי"ל וההתלהבות לחזונו.

והד הכנוסים רב. טלגרמות מפורטות נשלחות לכל ארצות תבל ובשורת תחיתנו הימית מעברת למרחקים. כתבים רבים שולחים מדבריהם לעתונות בארץ.

בין באי הכנוסים חלקנו מהחומר הספרותי-הסברתי, שהוכן לכך במיוחד — בתיקים מיוחדים ל"יום החי"ל" בקונגרס הציוני הכ"ב: חוברות בשפות שונות, אלבומים עם תמונות וסיכות — סמל החי"ל.

וזה היה סדר הכנוסים:

הכנוס הראשון: פתיחה — ש. טולקובסקי, י. פרישמן מסר פרטים על פעולותיו של החבל הימי לישראל. מ. רוזטי, חבר הוועד הבריטי של החי"ל, הביא לכנוס את ברכת החברים באנגליה וי. לרנר ספר על

מאז סיום המלחמה נתונה היתה דאגתו של החבל הימי לישראל להקמתה של התנועה הימית העולמית. בשנה האחרונה חודשה פעולתו של החי"ל באנגליה והוחל בארגון הסניף בצרפת, הוקם הסניף ברומניה ונקשרו קשרים עם ארצות אירופה ועם הארצות השונות שמעבר-לים.

ימי הקונגרס הציוני הכ"ב — עם כל היותו נתון לבעיות המכריעות של התנועה הציונית — היוו הזדמנות מתאימה ביותר להבאת דבר החי"ל לתפוצות — ל"לכוד הניצוצות", להפעלת כל אלה שנתנו לנו יד בפעולתנו, לארגון סניפים חדשים. ולכך היו מכוונות הפעולות שנעשו על ידינו בבאזל בתקופת הקונגרס.

משלחת החי"ל לקונגרס ייצגה את התנועה הימית בישוב, המקיפה את כל החוגים, הזרמים והמפלגות. בראשה עמדו ה"ה ש. טולקובסקי ודוד רמז וכחברים לה היו ה"ה: אבא חושי, י. הכט, י. לרנר, י. פרישמן, ד"ר א. רופאייזן, מ. ריבלין, ש. ז. שרגאי וי. שריר. בריכוכבא מאירוביץ, מנהל מחלקת הים של הסוכנות, השתתף בישיבות הוועדה. בבניני ה"מוסטרמסה" — בנין הקונגרס הציוני הכ"ב, הוקם גם משרדו של החבל הימי לישראל. באולם הכניסה סודרה תערוכת החי"ל. מעשה ידינו של ה' א. וליש, שמשכה את תשומת-ללבם של באי הקונגרס.

משלחת החי"ל קיימה פגישות רבות עם אישים ומשלחות מארצות שונות וישיבות מעשיות גפרדות עם החברים מאפריקה הדרומית, מאנגליה, ומרומניה. רבים מאלה השתתפו גם בכנוסי "יום החי"ל", שהתקיימו ב"17 לדצמבר 1946 — כ"ד בכסלו תש"ז. לקונגרס הובאו על ידינו הצעות להחלטות בעניני הים והחי"ל, שנדונו תחילה בוועדת-המשנה לעניני הים ונתקבלו פה אחד במליאת הקונגרס.

כנוסי יום החי"ל על הריינוס

יום החבל הימי לישראל בקונגרס הציוני הכ"ב רכז צירים רבים. את שליחי החבל הימי לישראל מחוץ-לארץ ומהארץ ואורחים רבים. הכנוסים של "יום החי"ל התקיימו על ספונה של ספינת-הטיולים השוויצית "Rheinfeiden". תוך הפלגה על הריינוס. המוזמנים חולקו לשתי קבוצות. האחת יצאה בספינה בשעות הבוקר, מ"10.30 ועד לשעה 1 בצהריים, השניה — מ"1.30 עד 4 אחה"צ.

ליד אחד הגשרים הראשיים, במרכזה של העיר — בקרבת המלון "שלשת המלכים" (דריי קעניגע) עוגנת הספינה. לא גדולה היא אבל — כלי נאה, מבהיק בלבנוני ויתו ומושך לב רבים. קר בחוץ. עונת הסיורים על הריינוס

הסניף החדש ברומניה. י. רטנר וא. גולוב ספרו על נקודות ההכשרה הימיות בגרמניה (על הדנוא) ובאיטליה (פאנא). סיים אבא חושי.

הכנוס השני: פתח ש. טולקובסקי. י. שריר הרצה על החי"ל ופעולותיו. נאמו: פרופ' ז. ברודצקי, י. גרינבוים וש. ז. שרגאי. רבי אברהם מס מקיפת טאון הביא לכנוס את ברכת הסניף באפריקה הדרומית.

דברי הנואמים

ש. טולקובסקי / פנינו אל הים

אין זה אלא טבעי לדון בענין הפעולה הימית תוך הפלגה על פני המים. גם כנוס היסוד של החבל הימי לישראל התקיים באניה ואנו שומרים על מסורת זו לקיים את כנוסינו על פני המים. הפעם — על הריינוס. ערב חנוכה היום וטעם מיוחד לכנוס ימי דוקא באותו יום. אנו מסיחים לרוב את דעתנו מנקודה אחת בתולדות המכבים — זו פעולתם הימית. השאיפה לכבוש את המוצא אל הים היתה אחד הגורמים החשובים ביותר להתקוממות החשמונאים. מחבר "ספר החשמונאים" מדגיש באופן מיוחד את ערכו של כבוש יפו ע"י שמעון המכבי ויסיפוס מספר לנו על המצבה שהקים שמעון החשמונאי במודיעין לזכר אביו ואחיו הגבורים, אשר נפלו במלחמת־החרות. הוא צוה לחקוק עליה דמות אניות גדולות — סמל לשאיפתם של המכבים.

מלים מספר על הקשר ההיסטורי שלנו עם הים. בכל תקופה ותקופה בתולדותינו נסינו לפתח מפעלים בים ולא פעם הצלחנו בזה — אם בשל חולשת שכנינו ואם בתוקף מעמדנו המדיני והכללי האיתן. הלא נזכור את ימי הכנענים ואת דברי דבורה הנביאה: "ודן למה יגור אניות?", "אשר ישב לחוף ימים ועל מפרציו ישכון"; ובימי שלמה היה כבוש הים לאחת משאיפותיו הקרובות, כפי שמסופר בספר מלכים א' — "ואני עשה המלך שלמה בעציון גבר וכו'"; ומימי הרומאים ידועות לנו מלחמות־הים הגדולות. וחג הנצחון, אשר הסינט הרומאי ערך לכבודם של אספסינוס וטיטוס ציון, בין השאר, כנצחון על "יהודה הימית". כנראה, שכוחם של היהודים בים לא היה קטן, אם קיסרי רומא היו מתפארים בנצחון זה. ואפשר להמשיך ולספר גם על התקופות הבאות — על אניות יהודיות בימי קהל הגדול; על שודדי ים יהודים בימי הנרי השמיני; על קולומבוס, שהיה, לפי דעת רוב ההיסטוריונים הספרדים, ממוצא יהודי־ספרדי ועל הקצינים המלחים שהיו אתו.

לא נפסק הקשר בין היהודים והים, כי ארצנו קטנה היא והחוף ארוך ואין קיום לעם היושב בה בלעדי חוף ארוך זה.

החבל הימי לישראל החל לארגן מחדש את השיבה אל

הים. מגמתנו — ספנות מסחר עברית. פועלות בתוכנו חברות הספנות הפרטיות, החברה לשירות ימי "עתידי" וה"ללוידי ימי ארצישראל". יזמנו את הקמתה של החברה הלאומית "צים", השולחת בקרוב את אניתה הראשונה "קדמה" למימי ים התיכון. עשינו זאת בכוח אותם החברים והידידים המרובים של החי"ל ובכוח כוחם של המפעלים השונים שהקימונו, יסופר לכם על כך בכנוסנו זה.

י. שרישמן, י. שריר / מפעלו של החבל הימי לישראל

מגמתנו הסופית — יצירת משק ימי עברי והקמת מפעלים בספנות ודיג. רבים הגורמים הפועלים בשטח זה והתנועה הימית המאורגנת נותנת להם את העידוד ואת העזרה הדרושים. החבל הימי לישראל יזם את הקמתה של החברה הא"י לשיט "צים". שהוקמה ע"י הסוכנות היהודית, הסתדרות העובדים הכללית והחבל הימי לישראל. משתתפים אנו בתחנה לחקר הדיג הימי בחיפה, שמתפקדה לבצע נסיונות טכנולוגיים וביאולוגיים במימי ארצנו, למען פתוחו של הדיג העברי. אנו יוזמים גם הקמת מעגנים בחופינו, שספינות־הדיג תוכלנה לעגון בהם.

אולם דאגתנו העיקרית נתונה לחנוכו של הימאי העברי ולהכשרת דור של יורדי־ים עבריים. פעולה זו מתחילה בגיל הצעיר ביותר — שחיה לילדים והדרכה בשיט ובהתירה לתלמידי בתי־הספר. לבוגרי בתי־הספר ניתנת האפשרות של הכשרה ימית מקצועית בבית־הספר הימי בחיפה, שהקימונו בשותף עם הסוכנות היהודית עוד בשנת 1938. למעלה מ־50 בוגרים של בית־הספר נמצאים כבר בשירותים שונים, בספינות־סוחר, במספנות ועוד. לנוער המאורגן — לחברי האגודות, "אליצור", "הפועל", "מכבי", צופי־הים, מועדוני השייטים — נותנים אנו עזרה בציד ובהדרכה. אלפי בני נוער מקבלים בדרכים אלה את הכשרתם למקצועות הים.

אנו מקיימים קשרים אמיצים גם עם כל אלה הנמצאים כבר בשירות. בשבילם הקימונו בשנת 1942 את בית יורדי הים בחיפה ושם הם נהנים מהשירותים הנתנים להם: אולם קריאה וספרייה, חדר שעשועים, מזנון וחדרי־לינה. גם המוזיאון הימי נמצא בבית זה. לימאים העברים לפיזוריהם אנו מציאים עתונים וספרים, לאניות העבריות — ספריות, לספינות־הדיג — מכשירי־רדיו. הלואות לצרכי השתלמות ניתנות לאלה היוצאים להתמחות במקצועם.

אנו מבצעים את מפעלינו בכוח אותה התנועה הצבורית העממית שהקימונו במשך השנים. החבל הימי לישראל אל בארץ מונה כיום כ־25 אלף חבר וסניפים לו בחורל, הנותנים לו את עזרתם. הפעולה הארגונית בארץ ובחורל מלווה הסברה שיטתית על מפעלי הים. שיש בה כדי להחדיר את רעיון תחיתנו בימים בין כל חוגי העם. אחד המכשירים בפעולה זו, "יום הים", שנחוג מדי שנה בשנה בכ"ג באייר.

אשמח להביא לכנוס דרישת שלום מהועד הבריטי של החבל הימי לישראל. לאנגליה יש מסורת גדולה בים והיא יכולה לשמש לנו דוגמא טובה לחקוי. כל הכלכלה האנגלית התפתחה וגדלה, הודות לקשריה עם הים, המרחיב את יכולתה. הערכה והוקרה מרובה נודעת לאנשי-הים באנגלית. אלה העושים את מלאכתם במים רבים נחשבים כטובים באנשים ועבודתם החלוצית מקנה להם שם עולם. היו לנו גם יהודים שהתגייסו לצי המלכותי בימי מלחמה אלה, כ־500—600 במספר. היתה זאת אחת התרומות שלנו במאמץ המלחמתי של שנות המלחמה שעברה. יסדנו את הועד הבריטי של החבל הימי לישראל. שתי מגמות היו לנגד עינינו עם ראשית הפעולה: (1) לסייע לפעולות החלוציות של הישוב המכוונות להבראת העם ע"י קשר עם הים, (2) לעמוד לימין החבל הימי לישראל בארץ בעבודתו.

אנו שמחים להיות שותפים לפעולתו של החבל הימי לישראל, אשר הפך משך שנים מעטות למוסד הצבורי העליון לעניני הימאות העברית. גייסנו לפעולתנו אחדים מקציני הצי היהודיים בתקופת המלחמה, המשתפים אתנו פעולה כחברים בועד. נרחיב את העבודה ונקוה שבכוחות משותפים נזכה לצי עברי גדול, שנוכל להתגאות בו.

י. לרנר / הסניף הצעיר של החי"ל ברומניה

למדה יהדות רומניה רבות במלחמה האחרונה. כ־400 אלף יהודים בלבד נותרו לנו שם, ובהם — כ־50 אלף פליטים. קשריה של היהדות הרומנית עם הארץ מתהדקים והולכים וגם פעולתו הימית של הישוב מצאה שם אוזן קשבת.

יש לרומניה מסורת ימית של שנים רבות. גם ליהודי רומניה קשרים רבים עם הים. בעלי הליוד ימי א"י מרר מניה הם ושם החלו בפעולתם.

הקימונו ברומניה סניף לחבל הימי לישראל. שמו הרשמי — „ידידי החבל הימי לישראל בארץ”. „Amicii ligii maritime din Eretz Israel, Bucuresti”.

יש אפשרות להתפתחות הפעולה ברומניה. שבין תכניותיה הראשונות — בנין ספינת-מפרשים, שתשמש ספינת-לימוד לנוער.

בקבוצות ההכשרה הימיות בגולה

י. רטנר: בדגנדרף, שעל הדונאו, הקימונו פלוגת-הכשרה ימית של נוח"מ. זוהי פלוגה בת 50 איש, המתמחה בעבודות-ים. יש לנו צריף גדול ליד הנהר; חכרנו ספינה בת 1000 טון, המהלכת על מימיו; הזמנו מומחים להדרכת בני הנוח"מ כחבר עובדים לספינה. חברי הפלוגה החלו בלמוד השחיה והחתיירה, עכשיו מתחילים הם להתאמן גם בבנית ספינות. עוד תקום גם מחלקה שלישית — להכשרה בדיג. דרושה לנו עזרה — בקביעת תכנית הלימודים.

ולסיום: תקציבו של החבל הימי לישראל גדל משנה לשנה. בשנה האחרונה עלו הוצאות פעולתנו ל־50 אלף לא"י. אין אנו מקבלים כל תמיכה כספית מהקרנות הלאומיות או ממוסדות. כל הכנסותינו — דמי-חבר ותרומות. מכספו הוא נותן החבל הימי לישראל את חלקו למפעלים השונים.

הרב י. אברהמס מביא את ברכתו לכנוס

הרב י. אברהמס / החברים מאפריקה

דורשים בשלומכם

דרום-אפריקה ובעיקר „עיר הכף” (קיפטאון), היתה מהראשונות שנתנו יד לפעולות החבל הימי לישראל.

הים היה בעוכרינו בימים שעברו. הוא הוא שפזר את גולינו לכל קצות תבל, הוא הוא שנתן יד לאויבנו להתגבר על פליטינו האומללים. מי ימנה מספר ל„פטריה” ול„סטרומה”, שהיו לנו בתקופות שונות? ים זה חייב ליהפך בעתיד לכוח עוזר לנו. עליו לשלם לנו פצוים. נקוה שבעתיד ישמש לנו הים גשר בין התפוצות והארץ, להשיב בנים למולדת, ואף יתן לנו מזון ותעסוקה — בהובלה ובתנועת נוסעים. גם כוח פוליטי יתוסף לנו ע"י קשרינו עם הים. הייתי אומר שבגלל צמצום מידת ארצנו ישמש לנו הים כעין „הינטערלאנד”.

הציונות מבקשת לגדור את פרצת האסון של חורבן הבית השני. בימים רחוקים אלה של חורבן הבית נלחמנו לחרות ולמדינה עצמאית, לא רק ביבשה; בססנו את כוחנו גם בים. הרומאים ציינו את העובדה הזאת ברשמש את ה„יודאה נווליס” על גבי מטבעות וסמלים. אם ברצוננו להקים את סוכת דוד הנופלת, עלינו לחדש ולהגביר גם את כוחנו הימי. נקוה שגם אנגליה תעזור לנו בעבודה זו. נתנו אנחנו לאנגליה את התורה, מן הראוי שתתן היא לנו את תורת הים.

אני מקוה שהחי"ל ילך מחיל אל חיל וייהפך לקרן שלישית בישראל — קרן הים. גם מן הים תבנה הארץ.

חשוב שנפעל לכבושו של הים, אך לא פחות מזה — שנכיר את הים, את נתיבות הים הגלויות והנראות לעין ואת דרכי הים התחתיות, הסמויות מאתנו. עלינו ללמוד את בעית הספנות, את הנהלת עניני הנמל, את פרשת-הדיג — בשיטות מדעיות ומתוך מחקר שיטתי.

יש לראות את פעולותיו של החבל הימי לישראל כהתחלה רצינית לקראת התפתחותה של הימאות העברית בעתיד. אנו צופים כולנו לאניות רבות עם עובדים עבריים רבים.

י. גרינבוים / בדרך הפלשתים הקדמונים

לפני זמן קצר בקרתי בחולתא — בכפר הדייגים הצעיר על חוף מי מרום. שנים רבות עברו עד אשר הבינונו, שגם מן הים ומן האגמים שלנו בארץ נוכל להור-ציא לחם. משהבינונו זאת — עלינו להתמיד בפעולה ולהרחיבה.

אנו חוזרים לארץ בדרך החוף — דרך הפלשתים. נלמד מזה לקח. בן-גוריון היה הראשון שתבע מאתנו, עוד לפני שנים אחדות, באחת משיבות ההנהלה הציונית להתגייס לפעולות בים. היה זה בעינינו דמיון רחוק. המציאות שלנו כיום רחוקה היא מחונונו הנועז של בן-גוריון. אין לנו אלא כפרי דייגים אחדים, אשר תובעים עוד את בסוסם. הספנות שלנו — רק בראשיתה היא. ובכל זאת — זו משהו ועלינו להיות נכונים להקריב לא מעט גם בשטח-עבודה זה.

הים נחוץ לנו להרחבת גבולנו. עלינו להיות היורשים של הפלשתים הקדמונים, כדי שנוכל לרכז בידינו את המסחר הקשור בנתיבות הים.

בטוחני שהחבל הימי לישראל יתקדם בפעולתו ועלינו לתת לו את העזרה המכסימלית האפשרית.

ש. ז. שרגאי / החבל הימי לישראל —

מוסד לאומי כללי

הדגשנו כבר וציינו את ערך הים בעבר ההיסטורי שלנו. בעתיד ישמש הוא לנו גשר מן הגולה לארץ. שירתנו הראשונה היתה שירת הים, שירתנו האחרונה תהיה — „שירה חדשה שבחו גאולים על שפת הים“.

הים בלתי-מוגבל הוא וגם אנו יכולים לכבשו. לא קל לנו לכבוש עתה את יבשת הארץ, אולם הים עדיין חפשי. חלילה לנו מלאחר בשטח זה. היה זה החבל הימי לישראל שהחל לתבוע מאתנו, בארץ ובחוץ-לארץ — לעשות למען גאולת הים. זוהי תביעה מעשית ודחופה ביותר, כי באנור-תינו אנו עלינו להביא את עולינו. לא פחות מזה — הרי זו תביעה רוחנית-חנוכית ופוליטית.

עלה בידי החבל הימי לישראל ליהפך לארגון כולל, המקיף את כל חוגי הישוב. לארגון כללי-לאומי זה נותן הועד האומי את מלוא תמיכתו וברכתו לכנוס זה נתונה לכם בשמו.

בספרות ובעיקר — ביצירת קשרים עם מפעלי הים בארץ. מגמתה של קבוצת ההכשרה שלנו — להקים נקודה ימית בארץ. גם אנו מחנכים רורבה למפעלי הים בארץ ונשמח לעזרתו של החבל הימי לישראל.

א. גולוב: קבוצת הכשרה שלנו בפאנא (איטליה), מיסודו של אחד „הנוער הציוני — עקיבא“, מונה כיום כ-100 צעירים וצעירות, המקבלים את הכשרתם בבית-הספוי הממשלתי. לפני כשנה התחלנו בעבודה. כיום יש לנו שתי קבוצות לתקון וסריגת רשתות ומחלקה מיוחדת לבנין סירות. השלמנו כבר את בנייתן של שתי סירות אימונים ועתה אנו בונים סירת-מוטור. מגמתנו הסופית — הקמת כפר דייגים בארץ-ישראל. קבוצה שניה להכיר שרת דייגים קיימת באוסטיה ושתייהן — בחסותו של „המרכז לגולה“. אנו מקוים לקשר ולעזרה מצד החבל הימי לישראל.

פרופ' ז. ברודצקי נואם

פרופ' ז. ברודצקי / אנו צופים לאניות עבריות רבות

רעיון הים איננו זר לנו, כי בתקופות שונות בקורר-תינו היה לנו קשר עם הים. דורנו העלה מחדש את רעיון הים והחילונו בפעולות. יש לזה ערך רב לימים יבואו. אין זה סוד, כי הקשיים הגדולים ביותר היו לנו על הים. אילו היו לנו אניות משלנו היינו מתקדמים בקצב מהיר יותר בכל פעולתנו הישובית. צי סוחר עברי — ערך מעשי לו לפתוח הכלכלה הא"י ורבה גם חשיבותו במאבק המדיני שלנו. אילו היה לנו צי סוחר היינו יכולים גם אנחנו לכלכל את פעולותינו ביתר הצלחה ובתוצאות רצויות.

גם במלחמה האחרונה היה צי הסוחר, אשר הכריע את הקו ולא צי המלחמה. ענין הים שלנו — זה ענין מעמדנו בתור עם ומעמדה של ארצנו. ארץ-ישראל היא נקודת-מרכז ונקודת-קשר — גם באניות וגם באוירונים — והיא משמשת דרך חשובה לכל חלקי העולם.

בשנה האחרונה — ל־2000 טון. זוהי התקדמות חשובה, אולם — רבות אפשר לעשות עוד בשטח זה. צריכת הדגים שלנו, בהשוואה לארצות־חוץ, איננה מספיקה ואפשר להגדילה פי 8 ויותר.

החבל הימי לישראל יום את „צים” ומשתתף בהקמתו. נקוה כולנו כי נגיע במהרה לצי עברי גדול. ולא פחות חשוב מזה התפקיד השני, שהחיל קבל על עצמו: חנוך ימאים. אנו זקוקים לאנשים רבים לעבודות בים ואנו זקוקים גם לתכונות המיוחדות של הימאי — אומץ־לב לעמידה איתנה והיאבקות עם כוחות הטבע, קור־רוח, נכונות להשליך את הנפש מנגד, סולידריות, עזרה הדדית. גם השתיקה נחוצה לנו והימאי — שתקן מטבעו. החבל הימי לישראל הוא המוסד הלאומי־הצבורי העליון לענייני הימאות העברית והוא אחד המוסדות הצבוריים החשובים ביותר, שהוקמו בשנים האחרונות. עוד רבות נכוננו לו לעתיד.

תפקידי החבל הימי לישראל הם שנים: האחד — ליצור את הצי העברי, השני — להכשיר את האנשים לעבודה בים. יש דמיון רב בין החבל הימי לישראל והליגות הימיות הקיימות אצל אומות העולם, אולם — השונה הוא, שאין אנו מסתפקים ביצירת סימפטיה לימאות בלבד; אנו מקימים גם מפעלים.

יכולתנו בים גדולה היא. החוף שלנו הוא בן 180 ק"מ ויותר וזוהי יכולת נרחבת לפעולות. ואביא רק שני מספרים להבלטת ערך פעולתנו. בשנה האחרונה לפני פרוץ המלחמה שרתו 589 אניות את הסחר הימי הא"י. כל אניה הגיעה בממוצע שלש פעמים וחצי במשך שנה זו לחופי הארץ. באניות אלו שרתו כ־30 אלף עובדי־ים. אולם רק 6 אניות מתוך 589 היו א"י וחבר עובדיהן — פחות מ־100. והנה גם בענייני דיג: ב־1938 הגיע הדיג שלנו ל־70 טון.

י. פרישמן / על סף תקופה חדשה

גנף 1939 — באזל 1947.

לא בלי חששות הלכנו הפעם לקונגרס. ידענו שאין הקונגרס הזה מן הרגילים שבקונגרסים וכי עצם קיומנו ותקות עתידנו נתונים על כף המאזנים. העם נלחם על קיומו והמאבק גורלי. לב מי יתפנה בקונגרס זה לבעיות אחרות ולו גם לאלה שחשיבותן מרובה?

כיום יכולים אנו להגיד בבטחה, שלא היה כל יסוד לחששות. שליחי הגולה הרגישו בעליל, לא פחות מהארצי־ישראליים שבבאזל, שנקודת הכובד של בעיתנו היא בהמשכת המפעל בארץ ובכוח כל המאמצים להקמת מפעלים חדשים. ויש לציין, שלב רבים — רבים מאד — היה פתוח גם לענייני הימאות וחוונו.

הפעם באנו לבאזל עם משלחת גדולה מהארץ ועם נציגים מסניפינו בחו"ל והבאנו אתנו רכוש — פרי מאמצים של שנים מספר: במפעלי הים השונים, בהכשרה, בארגון ובהסברה. באנו במגע עם באי־כוח ארצות רבות — כמעט כל ארצות תבל; באנו בדברים עם שליחי התנועה מכל המפלגות והסיעות; נפגשנו גם עם אותם המעטים, שהביאו לקונגרס את כסופי הגאולה של שארית הפליטה.

והיה טעם מיוחד לקשרינו עם שרידי העם ביבשת אירופה. צמאים לדבר הארץ ולמפעלים של הישוב באו גם אלינו שליחי המחנות — אלה מהארץ שבשירות אונר"א, ואלה שמיושבי המחנות באו — להתבשר בבשורת התחיה הימית. מדריכים ומורים פנו אלינו — לקבל מידינו דברים בע"פ ובכתב, בשביל תינוקות של בית רבן ובשביל הנוער והמבוגרים: מאיזור הכיבוש

כשנתיים ימים לאחר יסודו של החבל הימי לישראל העמדנו בפני האפשרות הראשונה הגדולה ליצירת המסגרת העולמית לתנועתנו הימית. היה זה בשנת 1939, בימי הקונגרס הציוני הכ"א, כששליחינו — המנוח רבי דוד פלורנטין ז"ל וחברנו מ. ריבלין — עשו בשמנו בגנף, לקשירת קשרים ולהנחת היסודות לתנועה העולמית.

היתה זאת אפשרות ראשונה בשבילנו ונסיון ראשון מצדנו — נסיון רב היקף ומעוף, שסכויים רבים היו לו להצלחה, אולם — לא זכינו לתוצאות. עוד טרם הורו שליחי הקונגרס לארצותיהם וכבר החל הטבח האיום וההשמדה האכזרית, שעקרו את משכנות ישראל מן היסוד ושרפו את בית ישראל באירופה. אל סלעי החורבן נופצו גם ההתחלות הצנועות שלנו ונקרעו החוטים שמתחנו לארצות אירופה המרכזית והמערבית.

ואם גם היינו באותו זמן אך בראשית פעולתנו בארץ ורק מפעלים מעטים יכלו אז להזקף על חשבוננו — העזנו ונסינו. כי היתה לנו אז רזרבה יהודית גדולה בגולה, רזרבה של כוחות אדם, של נכונות והתנדבות ציונית, של אמונה יהודית — — —

אנו מחדשים עתה את קשרינו עם ארצות הגולה. מאז סיום המלחמה עלה כבר בידינו לבוא במגע עם ריכוזי יהודים רבים ובבאזל פיתחנו בכוח זה פעולה מיוחדת. בבאזל 1947 פעלנו בכוח ההישגים מהשנים האחרונות ובהכרה ברורה, כי הכרח הוא לנו להחיש פעולה ולבנות את התנועה בהקדם.

הגרמני ומהאיזור האמריקאי, מפולין ומאיטליה. שמעו של החי"ל הגיע גם אליהם.

פרק לעצמו קובע מפעל ההכשרה הימית בגולה. נפשנו ושוחחנו לא אחת עם נושאי המפעל הזה. הרי לך קבוצת נוח"מ על הדונאו והרי — הפלוגה בפאנא של איחוד „הנוער הציוני — עקיבא“. והנה גם עיר הנמל מרסיל, בה החלו בעת ובעונה אחת בנסיונות אחדים להכשרה ימית.

מי עשה לנו כל אלה? באחד מכנוסי „יום החי"ל" על הרייגוס השיבו על כך אנשי המחנות במלים פשוטות ונוקבות: „את מתינו לא נחיה, אולם לנו הצורך הנפשי להנציח את זכרם ע"י מפעלים קונסטרוקטיביים ויהא גם המפעל הימי לאחד מהם. זאת ועוד: ברצוננו לתת רזרבה של בני נעורים גם למפעל החלוצי הימי של הישוב.“ האם יש תועלת בהכשרה ימית זו? האם יש לטפח אותה. לעודדה ולהרחיבה?

יתכן, כי נסיון זה או אחר סופו שיבטל; יתכן כי לא בכל המקומות נעשית הפעולה לפי הקו הנכון, אבל — סכומה של הפעולה הוא חיובי ללא כל ספק. בפלוגות ההכשרה הקיימות מרוכזים כבר כיום מאות מספר של צעירים המאמנים את ידיהם בהגה ובמשוט. שאיפתם אחת ויחידה: הכשרה לקראת עליה קרובה ולקראת ישובי ימאים לחוף ימה של הארץ. וסביב המאות האחדות מתרכזים רבים, המלווים את המפעל באהבה ובעזרה, באהדה ובדאגה. יש ערך לכך ויש בזה מן התועלת המרובה למפעל כולו.

חייב החבל הימי לישראל לקבל על עצמו את היזמה לרכוז הפעולה בגולה ולשתף בפתוחה ובהרחבתה את כל אותם המוסדות הציוניים והישוביים, שענין להם בכך — את מחלקת העבודה, את מחלקת העליה ואת מחלקת הים. כל מה שנעשה עד עתה לא נעשה אלא מתוך התעוררות עצמית — כמפעל ספונטני, ללא הדרכה, ללא קו ברור. עלינו לכוון את הנסיונות לאפיק הרצוי. מה שנדרש מאתנו צריך שינתן — לאחר בדיקת ענינים קודמת, כמובן: עצה והדרכה וציוד וקשר חי עם המפעל הימי — ועליה.

מעל במת הקונגרס.

בדרכים שונות הבאנו הפעם את דברנו לקונגרס ונראה, כי דברינו נקלטו. ואף על פי כן לקה מעשינו ב„חסר“. מעל במת הקונגרס לא הובלטו עניני הימאות העברית בצורתם המלאה. רבות דובר על נושא זה במשרדו של החי"ל, בקונגרס, בפגישות נפרדות, בכנוסי החי"ל על הרייגוס ואחרון אחרון — בוועדה לעניני הים. אולם — באולם הקונגרס אך מעט מאד. רק נואמים בוודים הזכירו בדבריהם את צרכי הספנות, דרך אגב — לבסוס הנחותיהם הכלליות. על שום מה לא הושמעה הפעם הרצאה מיוחדת על הישגיה ותכניותיה של הימאות

העברית? והרי התקדמנו בשנים האחרונות לא מעט בספנות ובדיג, בנמלנות ובבנין ספינות, בהכשרת יורדי הים העבריים. על שום מה לא הובאו דברים אלה לידיעתו של העם מעל הבמה הצבורית העליונה שלנו?

הישגיה של התנועה הימית בעשר השנים האחרונות הן כאין וכאפס לעומת צרכינו הגדולים. אם צריך הים לשמש לנו מקור מחיה וקיום לאלפים ולרבבות משפחות; אם עתיד הוא הים „להוות גורם כלכלי רב ערך במערכת הכלכלה הלאומית של הישוב, להגדיל את כוח הקליטה של הארץ ולשמש מקור פרנסה ועבודה לרבים“; אם עתיד הים להבטיח לנו, לעם היושב לחוף ימים, מעמד איתן בין העמים יורדי הים, הרי בשפת מעשה, קצרה ובהירה, יש להגיד:

עלינו לעשות מאמץ דחוף וגדול להקמת ספנות עברית. „קדמה“ תכנס בקרוב לשירות ואחריה תבאנה ודאי גם אניות נוספות של „צים“. הספנות הפרטית תתאושש לאחר המבחן של שנות המלחמה ותעמיד שוב את אניותיה לשירות. נודעת לכך חשיבות רבה, אולם — אף לנו לשכוח, כי הזמן הוא הקובע וככל אשר נקדים בפעולה זו נתקדם.

הדיג העברי מתחבט ומתלבט, למרות הישגיו הניכרים בשנות המלחמה. מספר הישובים לחוף הים ולחופי האגמים קטן מדי וגם אלה הקיימים חסרים קרקע למשקי עזר ולבנין, חסרים מעגנים לספינות הדיג, והלא רבים הם השטחים לאורך חוף הים הנמצאים בידי יהודים — בידי הקה"ל, פיק"א או ידים פרטיות. האם לא נחיש פעולה בכיוון זה? האם לא נזדרז לישוב שטחים אלה? ולא פחות מזה יש לעשות בנמלי הארץ — לבסוס של נמל תל-אביב ולהרחבת מעמדנו ועבודתנו בנמל חיפה.

הקונגרס הכ"ב נתן בטוי לצרכים אלה. הקונגרס הכ"ב הטיל על הוועד הפועל הציוני להעמיד לרשות הפעולה הימית בארץ את האמצעים הדרושים. תבוא התנועה עצמה ותתן לתביעותינו את הבטוי המוחשי — את ההתגשמות.

החלטת הקונגרס על החבל הימי לישראל.

מה אומרת ההחלטה שנתקבלה הפעם בעניני החבל הימי לישראל? נתעכב על שלוש נקודות היסוד שבה. (א) החי"ל זוכה להערכת הקונגרס על פעולתו בעבר, אולם לא רק בשל זכות עבר. תוך ראיית הדברים לעתיד, מתוך פרספקטיבה של התפתחות, נבחנת הפעם דרכו. תפקידים רבים ונכבדים לפנינו לפתוחו של המשק הימי העברי לענפיו ולהכשרת הנוער היהודי לקראת שליחותו לכבוש הים. החבל הימי לישראל, שהתקדם בפעולתו בשנים האחרונות והגיע ליציבות ארגונית ולהישגים, מן הדין שיטול על עצמו חלק ניכר מדאגת העתיד. רכזנו מאמצים רבים לפתוח ההכשרה הימית, נתנו יד להקמת

מפעלים — שומה עתה עלינו להיות בין הראשונים להמשך. אנו עומדים בפני מבחן של יכולת. (ב) היתה דרכנו שונה מדרך הקרנות הלאומיות. לא מתוך הכרזות מגבוה וועידות חגיגיות התחלנו בפעולה ב־1937. צעד אחר צעד סללנו את דרכנו. נדבך אחר נדבך הקימונו.

לא תבענו מפרעה לעצמנו. הסתפקנו בזאת, שהקונגרסים הכי והכי ציינו לשבח את פעולתנו בעבר ושבאי־כוח הסוכנות והועד הלאומי השתתפו רשמית בפעולתנו. הסתפקנו בזאת, כי גם בכוח מעמד זה יכולנו לפתח פעולה — לרכז סביבנו רבבות של שוחרי הימאות העברית וללכד ליד דגלנו את כל אלה העוסקים בפועל בעבודה ימית.

מהקונגרס האחרון תבענו יותר מדברי הערכה על העבר והדבר ניתן לנו. החבל הימי לישראל הוגדר הפעם בצורה ברורה, כמוסד הצבורי העליון לעניני הימאות העברית. אין אנו משלים את עצמנו, כי בכוח הגדרה זו ינתן לנו מעתה הכל מן המוכן. התנועה הציונית כולה, ואנו כחלק בתוכה, מתבססת בראש וראשונה על הרצון החפשי של חבריה ואין לנו כיום אלא להמשיך ולעורר רצון קבוצי זה. מעתה רק יקל לנו. יש לנו האפשרות להסתמך על הבטוי שניתן לטובתנו בקונגרס הציוני.

מוסד צבורי עליון — זוהי זכות גדולה, אולם גם חובה קדושה. מי יתן ונעמד בה כראוי.

(ג) ולענין זה נסמך את דברינו על הקשרים שבינינו לבין ההסתדרויות הציוניות והמפלגות השונות שבכל אתר ואתר. החבל הימי לישראל הוא תנועה צבורית על־מפלגתית ובמוסדותינו מיוצגים כל הזרמים האידי־אולוגיים של התנועה הציונית וכל המפלגות. החבל הימי לישראל הוא תנועה עממית. כוחנו וגדולתנו — במספר החברים התומכים בנו. מאז ראשית קיומנו חתרנו לכך — לרכז סביבנו את המוני בית ישראל, להחדיר בעם,

על כל גיליו ושכבותיו, את ההכרה בערכו של הים ולשתפו במפעלינו. אין לנו מנוף טוב יותר לפעולה זו מאותה המסגרת הגדולה והיציבה של ההסתדרויות הציוניות הארציות. הקונגרס העשרים קרא להמוני העם בארץ־ישראל ובגולה „להתלכד סביב החבל הימי לישראל, כדי לחזקו ולבצרו“; הקונגרס ה־22 ציין — כדחיפות השעה „מתן עידוד ועזרה מצד ההסתדרויות הציוניות הארציות להקמת סניפי החבל הימי לישראל בכל הארצות“. רק בנו תלוי עתה הדבר באיזו מדה נצלית, והדברים ידועים: הרחבת מפעלינו בארץ, תעמולה והסברה רבתי בחו"ל, ספרות ועיתונות, ובראש וראשונה — שליחים, נושאי דברינו לארצות הגולה.

לקראת הבאות.

האם יש בזה מן ההפרזה, אם נגיד שהחיל עומד עתה על סף תקופה חדשה? נראה לי, שלא. נפתחו לנו אפקים חדשים, נקרע חלון רחב לעולם וסכויים טובים לנו לפעולה ארגונית. מי שהיה אתנו בבאזל והשתתף בפגישות המרובות שהיו לנו שם, מי ששמע את תגובתם של ראשי הציונות בארצות הברית, קנדה, ניו־זילאנד, ארגנטינה, צרפת, הארצות הסקנדינביות, ארצות הבלקן ועוד — יעיד אל נכון, כי הפתח פתוח.

לא אחד העלה בדיוננו את התביעה לקרן הים, בגוונים שונים ובצורות שונות. אחד הממעיט ואחד המרבה. התוכן היה כנראה אחד לכולם: החבל הימי לישראל חייב ליהפך במשך הזמן למכשיר הכספי המרכזי, שמתפקידו ובאפשרותו לספק את צרכי המפעל הימי של הישוב. החיל יהיה מגייס הכספים הראשי לפעולה זו, לכלכל את הקיים וליצור נכסים חדשים.

אין אנו יוצרים מסגרת ארגונית לשמה. בכוחם של המפעלים אנו מבצרים את ארגוננו, בכוח ארגוננו — מרחיבים את המפעלים. בשנים אלה נתבסס, אם נדע לכלכל את מעשינו בהתמדה, במנוף ובדאגה רבה.

מעבר לים באות אניות טעונות סחורה, המביאות חמר־גלם בשביל תעשית ארצנו ומוצרים הדרושים בשוק המקומי. חוזרות הן עם סחורות המיוצרות בארץ והיוצאות לשוקי העולם הרחב. כל זה נעשה באמצעותם של הכנקים המסחריים הגדולים, הקשורים עם קורספונדנטים בנקאיים מעבר לים. דרכם עוברים הדוקומנטים הימיים המקנים בעלות על סחורות ותעודות־הבטוח נגד סיכוני־הים; באמצעותם נעשה התשלום, לעתים קרובות במטבע של הארצות השונות הסוחרות עם ארצנו; והם הם אשר פותחים אשראים דוקומנטריים בארצות־חוץ כאשר נדרש הדבר. חוליה חשובה בקשריה המסחריים של ארצנו עם הארצות שמעבר לים מהווה

בנק אנגלו־פלשתינה

בערבון מואבל

הסניף.

אם כי האנשים העומדים בראש הצבוריות הציונית באנגליה ידעו להבדיל הבדל מהותי בין החבל הימי לישראל כתנועה לאומית כללית, המוכרת על ידי הקונגרסים הציוניים, שלנגד עיניה פתוח הימאות העברית בארץ לענפיה השונים, לבין אגודת „זבולון“ העוסקת, בצד אגודות דומות אחרות, בהדרכה ימית של חלק מן הנוער הארצישראלי, המכשיר עצמו לקראת עבודה ימית — באה בכל זאת מצדם הצעה, כי לשם מניעת כפילות בעבודה, מן הראוי היה, כי החבל הימי לישראל, העומד לחדש את פעולתו באנגליה, ואגודת „זבולון“, אשר במשך שנות קיומה קמו לה תומכים רבים, יבואו לידי הסכם בינם לבין עצמם על שתוף פעולה. מתוך נסיון פעולתו בארץ וגם מתוך הנסיון שהיה לנו באנגליה בתקופה שלפני המלחמה, לא השליתי את עצמי לחשוב, כי ההצעה הזאת תתקבל על דעת אנשי „זבולון“, אולם לאחר התייעצות עם מרכז החבל הימי לישראל הודעתי לפרדציה הציונית על נכונותנו העקרונית להגיע לידי הסכם פעולה עם „זבולון“. בועדה המיוחדת, אשר נקבעה על ידי הנהלת הפרדציה בראשותה של הגב' רבקה זוי, מסרתי פרטים על פעולותיו של החבל הימי לישראל ומטרותיו ואף הודעתי על נכונותנו להסכם פעולה, אשר יבטיח את האינטרסים של אגודת „זבולון“ ולא יפגע בהכנסותיה באנגליה, שמהן בעיקר נתמכת פעולתה של „זבולון“ בארץ. כל הנסיונות של הועדה ומאמציה האישיים של היו"ר וכן של אישים אחרים בתנועה הציונית באנגליה — וביניהם של הפרופ' ז. ברודצקי, המגלה התענינות ערה בבעיה הימית של הישוב — להניע את הגב' הנריטה דיאמונד, העומדת בראש „זבולון“, לידי הסכם, או להופיע בפני הועדה על מנת למסור את דעתה, עלו בתוהו. כן הושבה ריקם פנייתי האישית אל הגב' דיאמונד, היושבת באחת מערי השדה, כשהצעתי לבוא ולבקר אצלה במקום מגוריה על מנת להגיע לידי שתוף פעולה כל שהוא. מתוך התחשבות מיוחדת עם הגברת דיאמונד, עסקנית ציונית ותיקה, נשנו וחזרו השדולים מצד הפרדציה הציונית להניע אותה לפגישה משותפת וחדשים רבים — 4½ חודש — צריכים היו לעבור עד אשר הנהלת הפרדציה וכל אלה אשר טפלו בענין נוכחו לדעת, כי כל מאמציהם היו לשוא. במקום היענות לפגישה משותפת הומטרו על הנהלת הפרדציה דברי „הסברה“ על החבל הימי לישראל, על ההפליה לרעה שהוא מפלה, כביכול, ארגוני-נוער „לא-סוציאליסטיים“ בהקצבותיו, על התמיכה הכספית שהוא מקבל, כאילו מהקרנות הלאומיות ועל מסיי-החובה הכבדים שהוא מטיל, כביכול, על פועלי ארץ-ישראל

הגעתי לאנגליה בתחלת מאי 1945 וכבר בראשית צעדי — לקראת חרוש פעולתו של החבל הימי לישראל בארץ — זאת — יכולתי לעמוד על כך, כי עניני הימאות העברית בארץ-ישראל, הישגיה ובעיותיה אינם ידועים אלא במעט לצבור הציוני ולא כל שכן לחוגים הרחבים של היהדות האנגלית. סניף החבל הימי לישראל באנגליה, אשר נוסד בזמנו, הפסיק למעשה את פעולתו עם פרוץ המלחמה. במשך זמן קיומו הקצר, מ־1938 ועד לפרוץ המלחמה, שרתו האנשים אשר עמדו בראשו — אנשי-שם, יהודים ולא-יהודים — שירות רב את תנועתנו בארץ, ביחוד בקשר עם יסוד בית-הספר הימי בחיפה, אולם פעולתם התנהלה בתוך חוגים מצומצמים, מבלי שהיה סיפק בידם למשוך לתוכה ולקרם אליה חוגים עממיים רחבים. הנושאים בעולן של כל הפעולות הציוניות והארצישראליות, עם פרוץ המלחמה, כאשר הוטלו על הגב' רידינג, הרוח החיה של הועד, ועל האנשים האחרים שעמדו בראשו, תפקידים חשובים שהזמן גרמם — לא נמצא חבר אנשים אשר יוכל להמשיך בפעולה. הסניף נתחסל למעשה והפעולה להחדרת רעיון הימאות העברית בקרב יהודי אנגליה — לא נמצאו לה גואלים.

גם האגודה „זבולון“, הקיימת באנגליה זה הרבה שנים, בנשיאותה המסורה של הגב' דיאמונד, לא חרגה למעשה מתוך מסגרת של פעולות בודדות, המכוונות להגשת עזרה חמרית לאגודת „זבולון“ בארץ-ישראל, מבלי שהצליחה — ומתוך שהיא מרוכזת בתחום מסוים של הדרכה ימית בלבד, קשה היה גם לצפות שתצליח — להעלות בפני הצבוריות היהודית הרחבה את בעיות הימאות הארצי-ישראלית בכללותן.

בשנתיים האחרונות חודשה באנגליה פעולתה של „הליגה הימית היהודית“, שקיימה לפני המלחמה בית-ספר ימי בצ'ויטובקיה אשר באיטליה. ארגון זה, אשר נעזר בפעולתו על ידי „אורט“, פתח בתעמולה רעשנית למדי, אולם מאחר שאין הוא קשור קשר כל שהוא עם המפעל הימי הממשי בארץ, היו דרכי הסברתו ופעולתו ערטילאיים למדי וכמה מהאישים העומדים בראשו, שנקלעו לתוך ארגון זה מתוך רצון לתת ידם ועזרתם לפעולה הימית בארץ, היו מבכרים להצטרף אל התנועה הימית המאורגנת והמוכרת על ידי המוסדות הישוביים והציוניים העליונים. מתוך הכרת הצורך להקים את תנועת החבל הימי לישראל באנגליה כתנועה עממית רחבה הקשורה קשר אורגני ואמיץ עם התנועה הציונית המאורגנת לשלוחותיה השונות, הגשתי תזכיר מפורט להנהלת הפרדציה הציונית באנגליה על מטרת שליחותי ובקשתי את עזרתה בהקמת

דבריי לעזו ברומה לאלה. וכל זה כדי ל"הוכיח" את אופיה "המעמדית" של תנועתנו ושנית — וזה העיקר — כי אין החבל הימי זקוק לאמצעים כספיים. דברי "הסברה" אלה בנוגע לתנועתנו, שנכתבו על ידי אדם, אשר מתוך רחוק מקום נעלמה מעיניו ההתפתחות שחלה בארץ בשנים האחרונות משטח הפעולה הימית — נתנו לי את ההודמנות להוסיף ולהסביר, בישיבות הועדה ובשיחות פרטיות מרובות, את מהותו, אופיו ודרכי-פעולתו של החבל הימי. דברינו מצאו אוזן קשבת ובישיבת הנהלת הפדרציה הציונית, אשר התקיימה ב־9 בספטמבר 1946, ניתן אשור לפעולתנו לחדוש הסניף והובטחה עזרתה המוסרית של הפדרציה. רק עם קבלת ההחלטה הזאת — 5 חדשים לאחר בואי לאנגליה — על ידי המוסד הציוני העליון, ניתנה לנו האפשרות להתחיל בפעולה. במכתב־החוזר של הפדרציה לסניפיה השונים נאמר בין היתר: "הנהלת הפדרציה החליטה בישיבתה האחרונה לתמוך תמיכה מלאה בחבל הימי לישראל. העומד לחדש את פעולתו באנגליה ועל כל הסניפים להזמין ככל המוקדם את באי"כח הועד של החבל הימי לישראל על מנת לדון ולברר אתם את דרכי התמיכה היעילה ביותר לפעולתם". ועד החבל הימי לישראל בלונדון, אשר התארגן בינתיים והוא מורכב מעסקנים ציוניים מכל החוגים והזרמים.

הגב' ג'. ליונגסטון, ה"ה י. סילברסטון, מ. רוטני, ה. לי, ב. רומוף ואחרים, — ביניהם אנשים צעירים אשר חזרו לא מומן משירות הצבא. מהם כאלה אשר ביקרו תוך היותם בצבא בארץ־ישראל או נפגשו עם הבריגדה היהודית והתקרבו אל הציונות והמפעל הארצישראלי. — החל בפעולתו, מיד עם מתן האשור לפעולתנו על ידי הנהלת הפדרציה. ראשית פעולתו היתה: עריכת אספות־הסברה באגודות הציוניות האזוריות שבלונדון רבתי וברכישת חברים. בכל מקום ומקום בלונדון וגם בערי־השדה האחרות, בהן הספקתי לבקר בטרם עזבי את אנגליה — גלוגא, שפילד וניור־קסטל, — נתקבלו דברינו בענין ובאהדה. בפעולתנו זאת נעזר הועד שלנו בעזרתה המוסרית והארגונית של הפדרציה הציונית והגופים הצבוריים המרוכזים בה ומסביבה. לולא העכוב שחל בהתחלת פעולתנו באנגליה, עקב הברורים הממושכים על ידי הנהלת הפדרציה, היה סניפנו באנגליה עובר כבר עד עתה בלא ספק כברת־דרך יפה לקראת בסוסו והתרחבותו. את עסקנינו באנגליה, במאמצייהם להקמת הסניף, שהחלו בהם ביתר שאת עם גמר הקונגרס הציוני, שהחלטנו המיוחדת על חובת הפדרציות הציוניות לעזור לחבל הימי לישראל בהקמת סניפיו בארצות הגולה תשמש גורם מסייע רב־ערך בפעולתם, — תלווה ברכתה ועזרתה של תנועתנו בארץ.

אורחים מאפריקה הדרומית

רבים ואמיצים הם הקשרים בין החבל הימי לישראל לבין התנועה הציונית באפריקה הדרומית ואישיה. בשור רת הימאות העברית הקמה לתחיה הובאה בפני היהדות הדרום אפריקאית בכמה וכמה הזדמנויות. בשבועות האחרונים זכה החבל הימי לישראל ומוסדותיו לבקורם של אורחים רבים מארץ זו. זכו גם האורחים — וביניהם ראשי התנועה הציונית, עסקני החבל הימי וידידיו — לראות במו עיניהם את המפעל הימי בארץ בראשית התגשמותו ולעמוד מקרוב על בעיותיו, הישגיו וצרכיו.

כפרי הדייגים, נמלי הארץ, מוסדות ההדרכה הימית, בית הספר הימי בחיפה, התחנה לחקר הדיג הימי, בית יורדי הים ועל הכל — מחנות הנוער היהודי המכשיר עצמו לעבודת הים, רב היה הרושם אשר כל אלה עשו על אורחינו.

ובין יתר האורחים אשר בקרוננו בזמן האחרון, נמצאים שנים אשר שמם קשור קשר אמיץ ביותר עם תנועתנו. הראשון — הפרופ' י. אברהם, רבה של קיפטאון, אחד האישים הדגולים ביהדות הדרום־אפריקנית, נתפס לרעיון הימאות העברית ובשנים האחרונות נתן יד והטה שכם לפעולותינו. בתור נשיא הכבוד של תנועתנו באפריקה נשא דברו בכנס החי"ל שהתקיים בבאול. השני — משה נחמן מרקס, עסקן ציוני משחר נעוריו, שיד ושם לו

ה' מ. נ. מרקס סוקר את תלמידי ביה"ס הימי בלויית קומ. מילר

בפעולה הציונית הענפה בקיפטאון. היה ה' מרקס אחד הראשונים, אשר הצטרף לתנועת החבל הימי באפריקה ומאז ועד היום הנהו אחד הנושאים בעולה. במסירות ובהתמדה, זה שנים אחדות, שוקד הוא על טפוחה והאדרתה של תנועת החבל הימי באפריקה הדרומית.

עם צאתם מן הארץ ושובם אל עבודתם ומשמרתם הציונית תלווים ברכת תנועתנו: מי יתן וחזון הימאות העברית ומפעלה החי, אשר זכו לראותו, לא ימושו מנגד עיניהם ויעוררום לפעולות ומעשים.

אורחים מחו"ל בסיום מטעם החבל הימי לישראל

רבי אברהם ס' וה' גרינג אמרו דברי ברכה לתלמידים. בשטח נמל חיפה בקרו האורחים בתחנה לחקר הדיג הימי ושם קבלו דברי הסברה מפי הד"ר ליסטר. הקומנדור מילר מסר לאורחים פרטים מלאים על "ולדורה", בה סיירו בהדרכתו. בבית יורדי הים נתקבלו האורחים על ידי מר מ. פומרוק.

מחיפה יצאו האורחים לקבוצת "שדותיים", קיסריה, ושם הקבילו את פניהם, בשם נשיאות החי"ל, ה"ה ש. טולקובסקי ומ. זיליסט. מפי חברי המקום שמעו דברי הסברה על הקבוצה ועל עבודת הדיג. בארוחת הצהריים המשותפת במקום ברח מר טולקובסקי את האורחים וה"ה: רבי אברהם ס', גרינג והשופט הרב שטיין השיבו דברי ברכה והביעו את הערכתם להישגי הימאות העברית הצעירה ולמפעלי החבל הימי לישראל.

אותו ערב הוזמנו האורחים למסיבה על כוס תה בתל-אביב. מר טולקובסקי וה' זיליסט מסרו פרטים על העבודה הימית בישוב ועל פעולות החי"ל. מר משה שלוש בירך את האורחים בשם המרכז העולמי של "מכבי". בשם האורחים נאמו: רבי אברהם ס', גרינג, שהבטיח בדברי הברכה את עזרתה של הפדרציה הציונית באפריקה לחי"ל, מאיר יפה, מ. נ. מרקס, הגב' פרידמן — בשם ריצ"ה, הסופר האמריקאי מ. לוינטל, חבר הקרן האמריקאית למוסדות ארץ-ישראל, ד"ר קאלי ממנצ'סטר והעתונאי דאנינוב.

בלוית הד"ר צ. ברנדר בקר הרב י. אברהם במושב הדייגים "מכמורת" באבוזבורה. מזכיר המושב ששון לוי מסר פרטים על הנקודה ועמד על התכנית הגדולה שלו לקראת הקמת מרכז ימי גדול באבוזבורה.

ב-24 לנובמבר 1946 התקיימה מסיבה חגיגית לכבוד הגב' וה' מ. נ. מרקס, עם בואם ארצה, מטעם נשיאות החי"ל, בקפה קרלטון בתל-אביב. מר ש. טולקובסקי קידם את פני האורחים ומר מ. זיליסט ייחד את הדבור על חשיבותו הרבה של סניף החי"ל באפריקה. ה' מרקס השיב בדברי תודה. בברור שהתקיים אחרי המסבה נידונו פרטי הפעולה של החי"ל באפריקה. בשיחה השתתפו ה"ה: מ. זיליסט, ב. כ. מאירוביץ, מ. נ. מרקס, מ. פומרוק, ה. צוקרמן וי. שריר. דברי סכום נאמרו ע"י מר ש. טולקובסקי. הגב' וה' מ. נ. מרקס היו אורחיו של סניף החבל הימי לישראל בחיפה ב-2 לדצמבר 1946. בישיבת הוועד המקומי, הקביל את פניהם הד"ר מ. הינדס ומר מ. פומרוק מסר להם אינפורמציה מקיפה על פעולותיו של החי"ל. לאחר הבקור בבית יורדי הים ובמוזיאון יצאו האורחים לנמל חיפה וסיירו במחנה לחקר הדיג הימי ובספינת האמונים "ולדורה".

ב-18 לדצמבר 1946 נערכה לכבוד האורחים מסיבת קוקטיל בביתם של הגב' וה' לוי, מנהל בנק דרום-אפריקה-א"י, בנוכחות רבים מיוצאי אפריקה הדרומית.

ב-27 לדצמבר בקרו האורחים בבית הספר הימי בחיפה. ד"ר אהרונ' מסר פרטים על המוסד וה' מרקס השיב בדברי ברכה לתלמידים.

ב-8 לינואר ש. ז. בקרה קבוצת מוזמנים, כ-40 במספר, מצירי הקונגרס ואורחים מאפריקה הדרומית — בלוית הד"ר צ. ברנדר, במפעלי החבל הימי לישראל ובמפעלי הים. בבית הספר הימי בחיפה נתקבלו האורחים במפקד הבוקר ע"י הקומנדר ס. מילר. ד"ר אהרונ' קידם את פני האורחים ומסר להם פרטים על המוסד. בהזדמנות זו הודה לאורחים מסניף החי"ל באפריקה על עזרתם המרובה לבית הספר הימי.

מ. פלאי / הכו בית לימאים בתל-אביב

י"ר ועד החיל בתל-אביב

הסברה, רחבה ומעמיקה ככל האפשר, לצבור התל-אביבי על ערכו של היס להבראתנו הרוחנית, הפיזית והכלכלית; (ב) בהכשרת הנוער למלוי תפקידיו החלוציים במשק הימי העברי; (ג) בארגון רבבות של חברים ואוהדים שיהוו בסיס להתקדמותנו הארגונית ולבסוסנו הכספי.

ב־1945 נוספו לנו בתל-אביב 2000 חברים חדשים ומספרם הכללי הגיע ל־6500. ב־1946 נוספו לנו 3000 חברים והיום מונה הסניף קרוב ל־10,000 חברים, המקבלים מאתנו בקביעות חומר הסברה בע"פ ובכתב. ההכנסה הכללית שלנו בתל-אביב בשנת 1946 היתה 11,100 לא"י, לעומת 5,903,302 לא"י ב־1945. מאות הרצאות קיימנו בבתי-החרושת, בבתי-הספר ובמוסדות הצבוריים. מסיבות הסברה מיוחדות ארגנו למורים, לנוער, לעסקנים, לארגוני הנשים ולאורחים מחו"ל. מועצת פועלי תל-אביב וכן גם עובדי העיריה, עובדי התחבורה, קופת-החולים, הבנקים וכו' פרסמו חוזרים לחבריהם לתמיכה בחבל הימי לישראל. ב"שוק" של ארגון אמהות עובדות ובמועדונים של ארגוני הנוער סודרו "פנות ים" עם דיאגרמות ותמונות המדגימות את התקדמותנו בעבודה הימית. בבתי הספר ובארגונים התקיימו הצגות של הסרט הימי של החבל הימי לישראל, בליות דברי הסברה. ב"יום הים" שתפנו את עצמנו בכל הפעולות שהוקדשו ליום זה וקיימנו — על שפת הירקון ועל שפת ימה של תל-אביב — חגיגות ימיות מרכזיות, נוסף על מסיבות חלקיות רבות שהתקיימו בעיר. ירחונו של החבל הימי לישראל "ים" מגיע לחברים רבים בעיר ומביא להם את דברנו בקביעות.

בשתי העונות האחרונות למדו אלפי תלמידים מבתי-הספר העירוניים לשחות, בהדרכת מומחים מקצועיים ובפקוח המנהלים והמורים, במסגרת הפעולה הכללית הארצית לשחיה.

תשומת לב מיוחדת מקדיש הסניף לפעולתן של האגודות, העוסקות בהדרכה ימית: הפועל, צופי הים, אליצור, מכבי, מועדון השייטים. בארגונים הקיימים פועלים כיום למעלה מ־700 חברים. הסניף הקציב בשבילם סכומים ניכרים ואף מסר להם, בשנתיים האחרונות, 10 סירות אימונים. לחניכי הארגונים קיים הסניף גם ימי עיון בקיסריה ופגישות נפרדות לתיאום הפעולות.

התענינותנו נתונה לנמל תל-אביב. מר מ. פלאי, י"ר הועד המקומי, משתתף בועדה המיעצת שליד הנמל. לפועלי הנמל סדרנו הרצאות מקצועיות וכן גם קיימנו פגישות עם ועד העובדים לבירור צרכיהם החברתיים והתרבותיים של החברים. סיורים קבוציים לנמל — לתלמידי בתי הספר, לעובדי המוסדות הצבוריים ולארגוני הנוער, קוימו על ידינו.

ערב האספה הכללית בתל-אביב ננסה נא להתוות

במסגרת הפעולות של החבל הימי לישראל מהווה הסניף בתל-אביב תא חיוני ביותר. דבר זה מחייב אותנו למאמצים מוגברים ולמעשים גדולים.

עניני הים מתחילים לתפוס בחיינו הכלכליים מקום נכבד. עשינו עד עתה לא מעט, אולם כל מה שעשינו אינו אלא התחלה ויסוד לפתוחו של המשק העברי הימי.

במשך כל שנות קיומו שאף החבל הימי לישראל ליהפך לתנועה עממית צבורית גדולה, שבכוחה נקדם את מפעלינו הימיים. ממשיכים אנו ללכת בדרך זו. לא פחות מזה דואגים אנו ליצירת הרזרבה הגדולה של בני הנוער, שיקלטו בעבודות הים לענפיו השונים.

יש חשיבות חיונית לנו ליצור בתל-אביב מרכז לפעולתנו. השפעתו של מרכז אחד גדולה בהרבה מהש" פעתם של מפעלים בודדים ונפרדים. דרוש לנו בית, שירכז את כל אלה, המכשירים את עצמם לים ואת הימאים המזדמנים לחופנו. הפעולות המבוצעות כיום על ידי הארגונים השונים על חוף הירקון תהיינה יעילות יותר, אם אחד יהיה המקום שיאחד אותם. בנמל תל-אביב תעגונה, כך אנו מקוים, אניות רבות ומלחים יהודים רבים שיזדמנו לחופנו, ישמחו למצוא כאן מועדון ומקום נופש, בית וכתובת — בשבילם במיוחד. ואחרון אחרון: הבית שיוקם יוכל לשמש בית מדרש לתורת הימאות, להרצאות וסמינריונים, לפגישות ולמסיבות — לנוער ולמבוגר גם יחד. כאן גם נוכל לאכסן ספריה ימית, מוזיאון, תערוכה, שכוח השפעתם של כל אחד מהם גדול ביותר בפעולתנו ההסברתית והארגונית.

החבל הימי לישראל בתל-אביב יוזם עתה את הקמת הבית. כל אלה האוהדים את רעיון פיתוח הימאות העברית יושיטו לנו יד להקמתו — לתועלת הימאים ולכבוד ולתפארת לעירנו העברית.

פ. פונלמן / הסניף התל-אביבי בפעולותיו

חברי החבל הימי לישראל יתכנסו לאסיפתם הכללית במלאת 10 שנים לקיומו של הסניף. בתמורות השנים הללו חלו גם שינויים ניכרים בעבודתנו ובדרגת התקדמותנו: שנים של גאות היו ושנים של שפל, שנים של תנופה ושל התבססות ושנים של שמירה על הקיים.

קשות במיוחד היו שנות המלחמה. אותותיה נראו גם בעבודתנו. מאות חברים מתוך צבור הפועלים עזבו את העיר לעבודה במחנות הצבא ומאות רבות התגייסו. קצב העבודה הואט. עם תום המלחמה חזרה פעולתנו למסלולה הרגיל. וכבשנים הקודמות כן גם עתה, מופנית תשומת לבנו בעיקר לארגון, להדרכה ולהסברה.

בשלושה כוונים אנו פועלים גם עכשיו: (א) במתן

מפעולות הסניף בחיפה בשנת 1946

חנוכת המוזיאון הימי

ב־20 בדצמבר 1946 נפתח בבית יורדי הים בחיפה המוזיאון הימי של החבל הימי לישראל, שבהנהלתו של הד"ר י. זבה. בצורה מרוכזת ניתנים בו ראשי פרקים של מדע הים וכבוש מרחקיו ומעמקיו ע"י האדם במשך אלפי שנים — בתמונות וצלומים, מודלים של אניות, נמלים ומתקנים, חלקי ציוד, מפות וכלי עבודה. יש מדור מיוחד לעניני המשק הימי, ובו טבלאות ודיאגרמות על ההובלה הימית, מחזור הסחורות בנמלים וכו'. תבנית של נמל חיפה, 1.80×2.80 מטר, שהוכנה במיוחד בשביל המוזיאון, נותנת מושג־מה על הנמל, על מחסניו, רציפיו, מסילת הברזל, המגדלורים, והאניות מכל הטפוסים העוגנות בו. הדגמות שונות מבליטות את הצעדים הראשונים של הספנות והדיג שלנו בארץ־ישראל.

בפתיחת המוזיאון נתכבדו ה' והגב' מרקס מקיפטאון, למבקרים במוזיאון ניתנת רשימה מפורטת של המוצגים שרוכזו בו עד עתה.

*

בהזדמנות פתיחת המוזיאון מסר מר מ. פמרוק פרטים מפעולות החי"ל בחיפה. בין השאר אמר:

— ליום ה־31 בדצמבר 1946 מונה סניפנו 5819 חברים, לעומת 3922 חברים בשנת 1945. הכנסתנו הכללית בשנה האחרונה הגיעה ל־5,924,135 לא"י.

עומדים אתנו בקשרים כל ארגוני הנוער וההדרכה הימית בחיפה. אנו מוסרים להם הקצבה קבועה ובשנה האחרונה הם קבלו מאתנו גם שתי סירות חדשות ("הפועל" — אחת ואחת צופי הים). הארגונים הימיים סובלים מחוסר מקום מתאים ועלינו להקים בשבילם בית, במקום הצריך הרעוע שבשטח הנמל.

בדצמבר 1946 מלאו ארבע שנים לקיומו של בית יורדי הים. עם התחלת הפעולות של "צים" ועם הפלגותיה הקבועות של "קדמה", נוכל להגביר גם את הפעולה התרבותית במועדון. אנו מכינים כבר את התכנית לכך.

ספרית בית יורדי הים מונה כיום 1,400 ספר. נוסף על כך נמצאים 160 ספר באניות השונות.

המוזיאום הימי מרכז עתה למעלה מ־500 מוצגים. עם פתיחת המוזיאון לקהל ניתנת לנו עתה אפשרות רחבה יותר לפעולה בין הנוער. בחודש האחרון בקרו במוזיאון מאות תלמידים, שקבלו בו את ההסברה האפשרית בעניני הימאות.

בדרכים שונות אנו עושים את פעולתנו בהסברה. עתוננו "ים" מופץ ברבים; חוזרים בעניני החי"ל נתפרסמו מטעם מועצת פועלי חיפה, לשכת המסחר, ארגון בעלי המלאכה ועוד. את "יום הים" קיימנו גם השנה בהצלחה רבה — במפקד כללי מרכזי ובאספות חלקיות בעיר ובשכונות.

לעצמנו גם קיום לעתיד. ראש דאגתנו — הדאגה הכספית. הסניף המקומי אינו דואג לענינים המקומיים בלבד. הוא נותן כבר כיום את מחצית ההכנסות של החבל הימי לישראל בארץ. גם מבחינה ארגונית הוא מהווה את הריכוז הגדול ביותר של החברים בארץ.

עלינו להפנות תשומת לב מיוחדת לבעיותיו וצרכיו של נמל תל־אביב, הנמל העברי היחידי; עלינו לדאוג לפיתוחו של הירקון, המשמש כבר כיום מקום הכשרה עיקרי בשביל הארגונים הימיים; עלינו לקבל על עצמנו את היוזמה לארגון ההכשרה הימית בקנה מידה גדול ולפי תכנית מותאמת לצרכי הישוב; עלינו להרחיב את פעולתנו בין הנוער הלומד. בבית הספר העברי מתעצבת דמותו של הדור הצעיר ואין לך פעולה מועילה יותר, מבחינה חנוכית וישובית, מלכוון את דרכו לאפיקי היצירה.

ועלינו ליצור את הכלים לכל הפעולות האלה. בשל הצורך להבטיח לכל הפעולות האלה בית מרכזי — בית של החבל הימי לישראל. מן ההכרח שיקום בקרוב בעירנו בית, שישמש מקום רכוז לכל אלה העוסקים והמתענינים בימאות העברית. שם ימצאו מקום לעצמם הימאים שלנו, המגשימים בגופם את צו הים; שם ימצאו בני הנוער המכשירים את עצמם לענפי הים השונים לעתיד; שם גם נקים ספריה ומוזיאון ימי ושם נקיים סמינריונים והרצאות בודדות בעניני הים, תערוכות ועוד.

מתוך ראייה נכונה של התפקידים הימיים, לבסוסו של המשק הימי העברי בארץ, נכוון את פעולתנו המקומית.

ארדיטי בע"מ

תל-אביב, ירושלים, חיפה

סוכנות ראשית לא"י ועבר הירדן

למכונות נוסעים

פלימוט,

דסוטו,

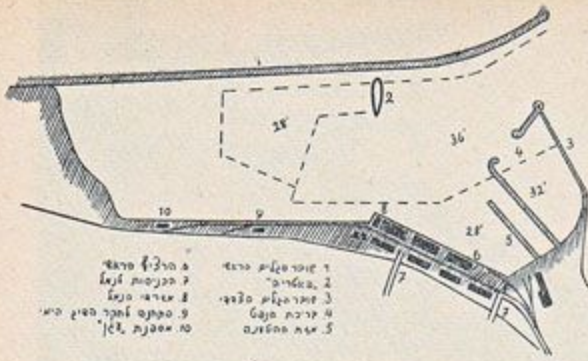
קרייסלר

ומכונות משא

פ ר ג ו

צ מ י ג י מ :

US ROYAL

לא נוכל לתאר לעצמנו את התפתחותה של איי מבלי לציין את מעמדו של נמל חיפה, שהפך ממעגן פתוח למסחר מקומי למרכז ארצי ולבינלאומי לספנות. הממשלה בנתה בחיפה נמל עמוק-מים, בעל ממדים נכרים, שאפשר עוד להרחיבו, ושחשיבותו גדלה והולכת משנה לשנה. כבר כיום נמנה נמל חיפה על הנמלים הגדולים והטובים בים התיכון. אין בכוננתנו להרחיב הפעם את הדבור בעניינים תכניים, נצביע רק בקצרה על מה שהושג כבר ועל האפשרויות להבא.

הנמל

הנמל מוגבל בצפון ע"י שובר הגלים הראשי (ארכו — 3,250 מטרים) ובמזרח ע"י שובר הגלים הצדדי (750 מטרים), שעל ידו נמצאת בריכת הנפט. הבריכה קשורה עם 5 טנקים, המספקים את הנפט ישיר לאניות. בקרבת מקום לבריכה זו נבנה רציף אחד לתוך הנמל, שעל ידו טוענים סחורות שונות, ובעיקר — אשלג. ברציף המזרחי משתמשים לטעינת דוברות ופריקתן. הרציף הראשי (מהצד הדרומי של הנמל), באורך של 600 מטרים, משמש לאניות נוסעים ומשא; 3—6 אניות יכולות לעגון לידו. בקצה הרציף הזה נמצא הבנין של הנהלת הנמל. מכאן ועד לפינה המערבית של הנמל משתרע רציף אבנים, שאינו מנותאם לאניות גדולות ושירותו מצומצם לפי שעה לעגינת סירות-מפרשים, סירות-דיג וסירות להגנת החופים. מנופים מספר (עד ל-16 טון), מנוף שט אחד (בעל 60 טון) וסירות רבות עומדים לרשותן של האניות הגדולות. מובן מאליו, כי הנמל מצויד גם ברשת מסילות ברזל להובלה ובמחסנים גדולים (9 במספר) — לסחורות.

אולם יש לציין שהמיתקנים להובלת הסחורות אינם מניחים את הדעת. בשל עכובים תכניים דורשת החלפת הקרונות יותר מדי זמן. חסרים לגמרי מנופים (פורטאל וחצי-פורטאל), שיאפשרו העברת סחורות ישיר מן האניות לתוך המחסנים. כל העבודות, פרט לטעינת התפוזים (שלשם כך משתמשים בטרקטורים) הן עבודות יד, דבר המפחית במדה נכרת את יעילותו של הנמל.

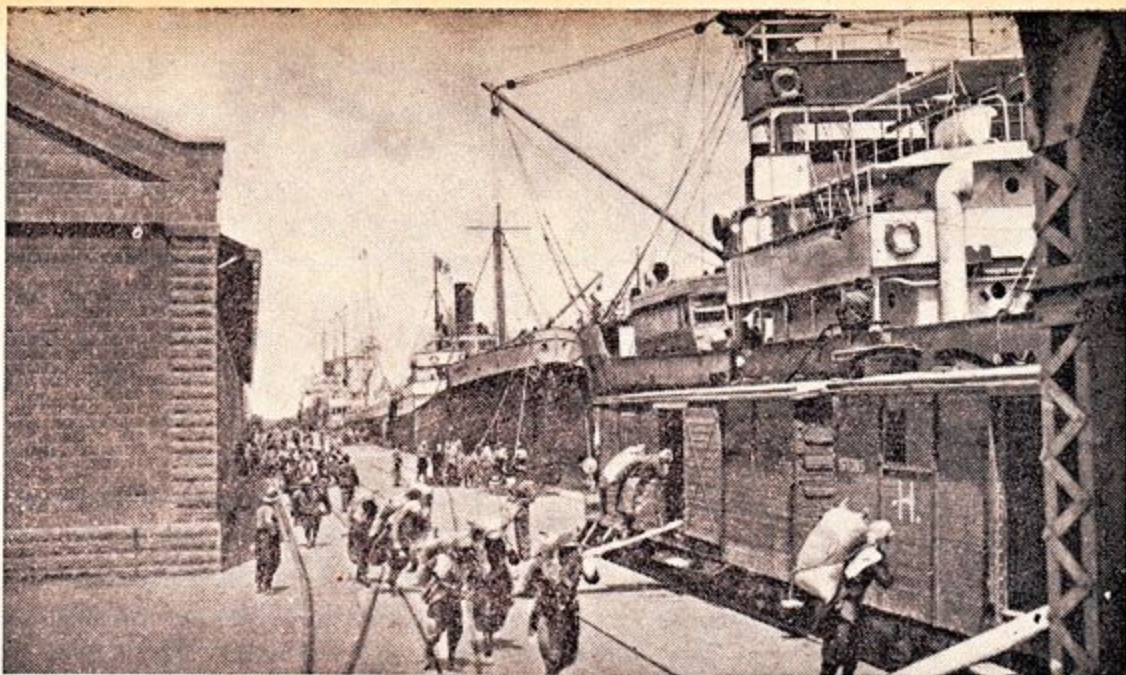
גם ארכם של הרציפים אינו מתאים לתנועת האניות ורבות מהן נאלצות (ביחוד בעונת התפוזים) לעגון על יד שובר הגלים הראשי. משום כך יש צורך בהעברה נוספת של הסחורות בדוברות ודבר זה כרוך בהוצאות נוספות ומיותרות.

חיפה — נקודת מפתח בים התיכון

ננסה להדגים את חשיבותו של נמל חיפה במספרים אחדים. טונות האניות שעגנו בחיפה בשנת 1904 הגיע ל-373,000 טון ובשנת 1913 — ל-784,000 טון.

הרשימה הבאה מציינת את מהלך הדברים מאז 1930 ועד לפרוץ המלחמה:

השנה	מספר האניות	הקבול הרשום	היבוא בטונות	היצוא בטונות	היבוא והיצוא בס"ה כ"פ	נוסעים
1930	597	1.321.419	174.862	61.425	236.287	17,9
1931	643	1.373.123	214.893	48.303	263.196	11,3
1932	787	1.733.036	273.411	54.164	327.575	24,4
1933	1062	2.683.517	401.410	71.632	473.042	44,4
1934	1406	3.473.916	589.203	99.756	688.959	41,4
1935	1843	4.911.686	787.307	138.427	925.734	34,3
1936	1812	4.544.976	756.722	165.028	921.750	0,4
1937	1850	4.661.246	698.430	296.491	994.921	7,9
1938	1780	4.794.009	502.853	291.438	794.291	20,2
1939	1740	4.174.707	653.172	343.161	996.333	20

פריקה
וטעינה
בנמל חיפה

עבר-הירדן ועיראק. נמל חיפה יעמוד גם בהתחרות הספנות האירופית, המכוונת למפרץ פרס. באמצעים מתאימים בשטח המכס ותעריפי ההובלה אפשר יהיה לבוא לידי הישגים, ביחוד בנוגע למשלוחים דחופים או סחורות בעלות ערך גדול. אבל כל הסכויים לעתיד תלויים בשפורים ידועים שיעשו בנמל — להרחבתו, להגדלת ציודו ולשכלול שיטות העבודה והנהלת התנועה בו.

חוגי הסוחרים וביחוד שולחי פרי הדר מתלוננים מכבר על המגרעות בטפול בתפוזים. מצביעים על כך שאניות הפרי נאלצות לחכות זמן רב עד שהן מצליחות לקבל את סחורתם. כמחצית משטח הנמל אינה באה עוד בחשבון לטעינת הסחורות ופריקתן ורק לשלש אניות פרי הדר יש מקום בעת ובעונה אחת. אין מקום מתאים למספנה צפה, שיש בה צורך רב. בגלל המקום המצומצם אין לנמל רזרבה כלשהי ואין גמישות בפעולתו, הדרושה במיוחד בנמלים כאלה, המטפלים בסחורות עונתיות כמו תפוזים. חסרים בנמל מחסנים נוספים, כדי להתגבר על שפע התפוזים הזורמים לתוך הנמל בימי העונה. נקטו אמנם באמצעים כדי לחלק את טעינת התפוזים בין שלשת הנמלים שבארצנו, אבל אין זאת הדרך הרצויה. שיטה כזאת מביאה לידי אנדרולומוסיה, בזבוז זמן והוצאות מיותרות.

כבר טפלו במצב זה כמה ועדות ממשלתיות וכולן הכירו בעובדה, שיש צורך בשפורים יסודיים: בנין רציפים נוספים ומחסנים גדולים בעלי ציוד יותר טוב ויותר יעיל. ע"י כך אפשר יהיה להכפיל את כוח פעולתו של הנמל ולהיענות לכל הדרישות הצודקות של חוגי הכלכלה. התכניות לשפורים האלה כבר מוכנים. השאלה המכרעת היא, מתי יתחילו השלטונות בהגשמתן.

בנין הארץ והעליה היהודית הביאו לידי התפתחות מהירה של הנמל. תנועת הסחורות גדלה והלכה. הירידה ב-1928 נגרמה ע"י סבות מיוחדות וזמניות בלבד: בתנועת המשאות (ב-20%) — בשל המאורעות בארץ ובתנועת הנוסעים — ע"י פתיחת הנמל בתל-אביב לנוסעים.

נמלי החוף המזרחי של הים התיכון אינם מפותחים בדרך כלל, פרט לחיפה, ויש להניח שהוא יהפך לנקודת מפתח במזרח הקרוב, אם יבוצעו בו השיפורים ההכרחיים. חיפה עתידה לשמש גורם חשוב גם להתפתחותה של התעשייה שלנו, הזקוקה ליבוא של חמרי-גלם ולאפשרויות של יצוא, אם תצליח לעמוד בפני ההתחרות הבינלאומית. תנועת הסחורות והנוסעים בנמל חיפה מבוססת ב-80% על הגורם היהודי בארץ, אולם אין להתעלם מהעובדה שהשלטונות אינם מתחשבים בזה כהלכה. הנמל מפרנס כבר כיום יהודים רבים ויש סכויים להתקדמות בכוון הזה באותה המדה לפחות בה ילך ויגדל היקף היצוא והיבוא. בשנים הבאות תבוא ההכרעה. לא פחות מזה תכריע בזאת תנועת הנוסעים. אניות הנוסעים תרמו לפני המלחמה, לטונז'ה הגדולה ביחס, לא מעט וברור, ששאלת העליה היא הקובעת גם מבחינת עתידו של הנמל.

אניות פרי הדר מהוות במשך העונה חלק ניכר של הטונז'ה, דרך נמל חיפה הוטענו ב-39—1938 — 57.1% של המשלוחים האלה. חיפה היא גם בסיס ספנות הנפט. היצוא והיבוא של הנפט היה 5,000,000 טונות.

אפשרויות וסכויים

ההתפתחות העתידה של נמל חיפה תלויה כמובן במצב המדיני הכללי בארץ. התפתחותו מותנית במעמדנו הכלכלי ולא פחות מזה — בכלכלתם של ארצות העורף:

שאול

חיפה, רח' הרצל 47
נוסד בשנת 1929
ט ל ס ו ן 2 4 4 3

מציע לך את שרותו לרווחתך
זהירות לפני שתקנו!

קנית זהב, תכשיטים או
שעונים הוא ענין של אמן

נמליה של באזל

מראשית המאה השוטפת עשתה באזל מאמצים רבים, כדי להפוך את נהר הריינוס לדרך תחבורה בשביל שוייץ כולה. יסוד חשוב להתפתחות התחבורה בנתיב מים זה מהווים מיתקני הנמל הגדולים והמדרניים. שהותקנו ע"י שלטונות באזל, העיר והמחוז.

אי אפשר היה לחשוב על הקמתו של מפעל זה, לולא תמיכתה הכספית של המדינה. אולם גם ההון הפרטי נתן יד לפיתוח משק תחבורה זה. החשוב מאד בשביל הארץ כולה, ע"י התקנת מיתקני תעבורה ומחסנים וכן גם ע"י הקמת צי הריינוס השוייצרי.

מיתקני הנמל מקיפים שטח כולל של 839,000 מ"ר בערך (620,000 מ"ר מזה של העיר באזל ו-129,000 מ"ר — באזל המחוז). אורך הרציף של שני הנמלים של באזל הוא 4470 מ'. עד לפני זמן קצר היתה כמות הפריקה והטעינה בנמלי באזל הגדולה ביותר, בהשוואה לאורך הרציף, מבין כל נמלי הריינוס.

במיתקנים של נמלי באזל הושקע הון כולל של 75 מיליון פרנק. נוסף על כך הוכיחה שוייץ את התענינותה בספנות הריינוס, בהשקיעה סך של 40 מיליון פרנק להסדרת הריינוס בין שטרסבורג ובאזל. שווייץ של צי הריינוס עולה לסך 30 מיליון פרנק.

בזמנים כתיקונם מרויחים את לחמם בעבודות הנמל מ-1000 עד 1200 איש בממוצע. בשנים הקרובות יקלטו בעבודות אלה, בספינות הריינוס, מאות אחדות נוספות. מחזור הפריקה והטעינה הכללי היה:

השנה	הכמות בטונות
1910	64.700
1920	15.771
1930	1.099.887
1935	2.216.997
1937	2.960.265
1938	2.704.518

במחזור שנתי של 3 מיליון טון (1937) מגיע מספר האניות העוגנות בנמלי באזל ל-8 אלפים. הספינות הסחובות אינן נכללות במספר זה.

איך הקימה לה שוייץ צי מסחרי ימי בשנות המלחמה

אין זו בדיחה אלא אמת. ארץ שאינה יושבת לחוף הים ואין לה כל נמל ימי משלה, הקימה לעצמה צי סוחר ימי.

בשנות מלחמת העולם השניה סבלה שוייץ, שלא היתה ארץ לוחמת, ממחסור. ההסגר החריף הימי של גרמניה וגרוריה איים להרעיבה ולמנוע ממנה את חמרי הגלם הנחוצים לתעשייתה. אין לשוייץ חמרי גלם משלה והיא תלויה ביבואה וביצואה בארצות אחרות. בימי המלחמה לא נמצא בשבילה כל נפח אניות אצל הצדדים הלוחמים. בסוף 1930 התקשר משרד האספקה הפאדרלי עם 15 אניות יוניות, שנפחן הכללי 115 אלף טון, להסעת גרעינים, מזון ומספוא מארצות אמריקה. האניות נוהלו על ידי קצינים יונים, והמלחים היו יונים או הולנדים. את המטען פרקו בגינואה או במארסייל ומשם הובלה הסחורה ברכבת או בכביש לשוייץ.

עם התחלת מלחמת איטליה ביון, בסתיו 1940, לא יכלו אניות אלו להכנס עוד בבטחון לים התיכון והן פרקו את מטענן בליסאבון שבפורטוגל, ומשם הובילו את הסחורה לשוייץ ביבשה. טונז' ניטרלי ובטוח במידה ידועה היה קשה מאוד להשיג אז. שוייץ הרחיקה לכת עד פאנאמה, כדי להשיג אניות להובלת מיצרכיה. עם כניסת ארצות-הברית למלחמה והצטרפות יוגוסלביה לחוג הלוחמים, פחתו הסיכויים לשכור אניות-הובלה בשוק ההובלה העולמי. היה הכרח למצוא פתרון לשאלות היבוא לשוייץ, בצורה חדשה.

בראשית 1941 החליטה ממשלת שוייץ לרכוש לה צי מסחרי משלה. בהתאם לחוזה בארצלונה מ-1921 היו מדינות קונטיננטליות רשאיות להניף את דגלן הלאומי על הים. ההכנות לחנוך דור ימאים שוייציים החלו מיד עם קניית האניות. בשיתוף עם פירמות פרטיות שוייציות הצליח משרד ההובלה הפאדראלי לרכוש בזמן קצר בערך צי מסחרי של 10 אניות עם נפח כללי של 120 אלף טון. שתיים מהאניות שימשו את הצלב האדום הבריטי והאמריקאי לשם הובלת חבילות לשבויי המלחמה במחנות השבויים. שני הצדדים הלוחמים הכירו באניות הסוחר השוייציות, שהיו מסומנות באותיות גדולות על הדפנות והן הפליגו באור מלא בלילות. רק אחת מאניות אלו עלתה על פצצה ימית וטבעה.

שאלת הקמת דור צעיר של עובדי ים שוייציים היתה יותר קשה. בעזרת עובדי ים שוייציים, ששרתו בצי מדינות שונות, הורכב חבר מורים בבתי ספר ימיים בבאזל, בנמל הריין. האניות המודרניות והסידורים החדשים שבנמל פנימי זה נמצאו מתאימים למטרה. ימים יוכיחו, אם תוכל שוייץ להתמיד בסדור זה גם בימי שלום.

ג'יאוגרפיק סאגאזיק.

תרגום: ד. א.

רב החובל אשר באסה ז"ל

ב-7 לינואר ש.ז. מת בנכר, בגינואה, לאהר מחלה קצרה, רב החובל אשר באסה — מהלוצי הימאות העברית, רב החובל של האניה „עמל”. בן 51 היה במותו. הניח אשה.

ימאי ותיק. נולד בבודפשט. עד לשנת 1914 עבד באניות הצי האוסטרי-הונגרי. אחר המלחמה עבד כרב חובל באניות רומניות. במשך כל השנים עמד בקשר עם הימאים היהודים מארץ-ישראל.

ב-1940 הגיע ארצה והחל לעבוד כרב חובל באניות החברה „עתיד”. היה אהוב על כל מיועיו. המלחים שעבדו בפיקודו העריכוהו וכבדוהו. היה חבר לאגודת הימאים בחיפה והקדיש ממצו לחנוך ימאים צעירים.

יהא זכרו ברוך.

א. לפידות / הימאי בשירות העם

מתגבש והולך אצלנו מעמד חדש של יורדי-ים. יש לנו כבר כיום מלחים מושגים למים לא מעטים, מכונאים מומחים ואף רבי חובלים. זהו נכס יקר בשבילנו, שחשיבות מרובה נודעת לו בצעדינו הראשונים לכבוש הענף המקצועי החלר צי בים.

אין בדעתי לעמוד הפעם על הרמה המקצועית של החברים. נציין רק למען האמת, וללא כל יהירות מצדנו, שאין היא נופלת מזו של בני אותם העמים שהים הוא להם מורשת ומסורת של מאות בשנים. ברצוני ליחד הפעם את הדיבור על עצם היחס והגישה של רבים מחברינו למפעל הימי, המוקם והולך בעצם ידיהם.

אינני נמנה עם ותיקי הימאים שלנו ולא הייתי בין ראשוני הכובשים, שרבות סבלו והתלבטו בדרכם. הנני אחד מני רבים, שקבלו את חנוכם בארץ ואולי דוקא משום כך אעמוד על כמה תופעות שליות, לפי הכרתי, שלא היו ידועות לי עד כה ונתקלתי בהם בעבודתי.

המלחים הם הם למעשה שליחי הקבורים עים של העם בין האומות. ולא רק אצלנו כך. גם יורדי הים של העמים האחרים הם הם „אמבסדורים” השטים של מדינת תיהם. הנסינו להבהיר לעצמנו את גודל החשיבות של שליחות זו, שהיא קובעת במיוחד אצלנו? האם למדנו לנצל שליחות זו של עם הבונה את עתידו במולדתו המתחדשת? האם ידענו להשתמש באמצעי זה, כדי להוכיח לעין כל את דמותו הזקופה

ואת קומתו הגאה של היהודי החדש הבורה את ארצו?

נראה לי, כי למותר הוא להוסיף עוד מה רב ערכה של הופעת ימאים עברים בין יהודי הגולה, מבחינת קשרינו עם שארית הפליטה הרמוסה והמושפלת. שומה עלינו, בין השאר, להעלות ולהציג בפניהם את מפעל התקומה והבנין שלנו, על כל התור כן החדש היצוק בו ועל כל גדלו לעתיד דנו. הידעו שליחינו הימאים להעלות זאת בצורה נאותה?

וצר לציין, שבמידה שאתה קרב יותר לנושאי המפעל הימי שלנו — הן בשעות הפנאי והן בשעות העבודה — אתה נוכח לדעת, כי לא מעטים הם בנייהם החסרים הכרה לאומית ברורה לעצם הליכתם זאת. לא אחת אתה שומע צלילי שפה זרה באניות, בהם עובדים יהודים; לא פעם אתה מבחין ביחס מתנכר ואפילו מעליב מצדם של חברים כלפי המפעל המוקם בארץ, כלפי מוסדות התנועה הציונית ומנהיגיה. ולא זה בלבד. מה מכאיב ופוגע, שאתה שומע שחברים ימאים עברים מציגים את עצמם רשמית כבני אותן ארצות, שהקיא אותם והציגום כיצורים שלא יוכר מקומם בחברה האנושית.

יש להעמיק חשוב בכל הבעיות האלה. אין להסיח מהם את הדעת, אף אם רבות הדאגות של העבודה המקצועית היומיומית. אילו היו לנו כלי שיט רבים משלנו היינו ודאי מגיעים יותר מהר לפתרון שאלות כאובות אלה.

ויהא זה מתפקידם של אגודות הימאים ושל המיסדות הלאומיים שלנו העוסקים בעניני הימאות, להתחיל בבירור הענין, להעלות את הבעיה, לעמוד על שורש הרע ובעיקר — לחפש אחד האמצעים לפתרון. ייפה שעה אחת קודם, כי בנפשנו הוא.

פיריאוס, דצמבר 1947.

ו. דלמן / מה נותן לנו

בית יורדי הים.

אין עוד כיום צורך להוכיח, כי בית יורדי הים בחיפה, שהוקם ע"י החבל הימי לישראל, הוא צורך חיוני בשבילנו. אצל אומות העולם דואגת הממשלה, במידה נכרת מאד, לצרכיהם של הימאים. הימאים העברים יכולים לסמוך אך ורק על עזרתו של הישוב ומוסדותיו. בית יורדי הים בחיפה משמש לנו אחד המפעלים הגדולים לעזרה לנו.

מהו נותן לנו למעשה?

נזכר נא מה היה לפני שש שנים, כש„הבית” טרם היה. איפה יכולנו לקיים

או את פגישותינו? מי יכול היה לתת לנו את האינפורמציה הדרושה ואת הקשר עם המוסדות הממשלתיים והלאומיים שלנו — בעניני מקצוע ובענינים כלליים כאחד? מי היה מטפל בענינינו המקצועיים השוטפים? ולבסוף — ואל יהא דבר זה קל בעינינו — איפה קבלנו ארוחה ולינה, במתיר השוה לכל נפש?

בית יורדי הים נתן לנו את כל אלה. הכתובה „רחוב המלכים 5” ידועה לכל יורדי ים עברי באשר הוא שם. לפי הכי תובת הזאת הוא פונה בכל ענינו ומבית יורדי הים הוא מקבל את האינפורמציה הדרושה ואת הספרות המקצועית הנחוצה לו. יש לנו כאן גם ספריה ומוזיאון ימי וכל אלה מאתנו המזדמנים לחיפה יכיר לים ליהנות מהם. אגב: הספרים נמסרים גם להחלפה לאניות.

קצרו של דבר: בית יורדי הים הפך במשך שנים מעטות למרכז בשביל יורדי הים העבריים. זהו ביתו הראשון של הימאי העברי בצאתו לחוף וביתו האחרון — לפני עליתו לאניה להפלגה. מובן מאליה, שבה במידה, שתפתח הספנות שלנו יוכל גם הבית להתרחב. זה יעזור לנו לבסס גם את מעמדו של הימאי העברי.

„מגדלור”, קבוצת ההכשרה הימית בפאנא

(מפי חבר)

בחצותך את החובותיה הצרים של העיירה פאנא, ככוון לתחנת הרכבת, יודקך לעיניך — באחד מהם — הקבוץ הימי הראשון על אדמת איטליה. מרכזו של הקבוץ — בנין גדול בקרבת הים, באיזור ששימש לפני שנים רבות שוק דגים. קיר רות הבית היו נקובים וערומים; רוח הים הקרה היתה נושבת לתוכו ומבעד לגגו ההרוס אפשר היה לראות קרעי שמים עכורים. הבית תוקן ועתה הוא משמש מרכז להכשרה ימית של קבוצת „הנוער הציוני-עקיבא”.

חברי הקבוץ, כמאה במספר, רובם ככור לם בני עשרים-עשרים וחמש, נתלכדו ובאו לפאנא כפליטי חרב ממחנות ההשמדה. מגיטאות ויערות. הקבוץ נוסד בסוף נובמבר 1945, ע"י עשרה בחורים נועזים, שעזבו את מחנות אונרר"א, על החיים ה„נוחים” שלהם. הבחורים השתכנו בהדרי המגורים המרווחים של הבית. שרוח פרי צים הזקה היתה חודרת מבעד לחלונות חסרי השמשות. משככם — רצפת האבן הקרה והרטובה, המצע לראשם — עשבי השדה שלקטו. מנת אוכלם — ככר לחם

ההשמדה, ביניהם צונדי אותות כבוד על מעשי גבורה — עשו כאן את עבודתם בסבלנות ובמסירות, וזכו להישגים חסרי בים. חזונם — הקמת כפר דייגים בארץ. חלוצים הם שמאסו בחיי בטלה מאונס והתעקשו לחיות חיי עמל גם על אדמת גרמניה, המנצלים את הזמן להכנה יסודית לארץ.

והנה חוסל המפעל.

זה מזמן התחילו השלטונות הצבאיים באזור הכיבוש הבריטי לחקור ולבלש, ועד לפרלמנט הבריטי הגיע שמע הקיבוץ הזה. לא הועילו כל ההסברות, והם בשל"הם; לא דייגים כאן, אלא פעולה בלתי ליגלית, מחתרת, העפלה והברחת נשק. האם היתה כאן טפשות או רשעות מנור"לת? אפילו ילד יבין שאין זה המקום המתאים לפעולות מחתרת.

יום אחד הגיעו לקיבוץ ב"כ השלטון הצבאי וב"כ אונרר"א והודיעו שהחלט לח"סל את הקיבוץ ועל החברים לעזוב את המקום תוך 10 ימים. התשובה ניתנה במ"קום: מרצוננו לא נזוז. כעבור שבועיים הופיע קולונל והודיע, שבמשך 10 רגעים על החברים לפנות את הבית ולעבור לאחד המחנות. ניתנה אותה התשובה: לא נזוז! כתום 10 הרגעים ירה הקולונל רק"ט, ובו ברגע התחילו לנהור מאית שוט"רים צבאיים. הם העמיסו את החברים על אוטובוסים ובלוית משמר העבירו אותם למחנה פליטים בסביבה.

השאר למדו לתקן רשתות ולעזור לדייגים.

בוני הסירות נגשו מיד למלאכה. הוקם צריף עץ, שתי סירות אימונים נבנו — אלה בכורי תעשייתם הצעירה, והנה גם בונים סירה גדולה, 16 מטר ארכה, לדיג במים עמוקים.

החברים יודעים יפה את קשיי הדיג שיעמדו בפניהם בבואם ארצה, אך מלאי אמונה ותקוה הם לעתידם. בהתלהבות יצירה ממשיכים הם בעבודה. גאים הם על הישגיהם ועוד ידם נטויה, ובשעות הפנאי — לומדים הם עברית, קוראים בספרים ובעתונים, קובעים עתים למוסיקה ולתרגילי גוף וממשיכים כמובן להשתלם במקצועם.

שם הקבוץ — "מגדלור", אט"אט מפיץ הוא אור על דרכם של ימאים צעירים אלה שחדרו למקצוע, ללא כל עזרה מן התוף. מחכים הם עתה לאותו יום, בו יוכלו להעביר את ה"מגדלור" לחופי הא"רץ, כי אחת ויחידה היא המטרה שלשמה התארגנו: להקים ישוב של ימאים בחופי הארץ.

מ. כספי / כיצד חוסל

קבוץ הדייגים ליד המבורג?

(מתוך מכתב)

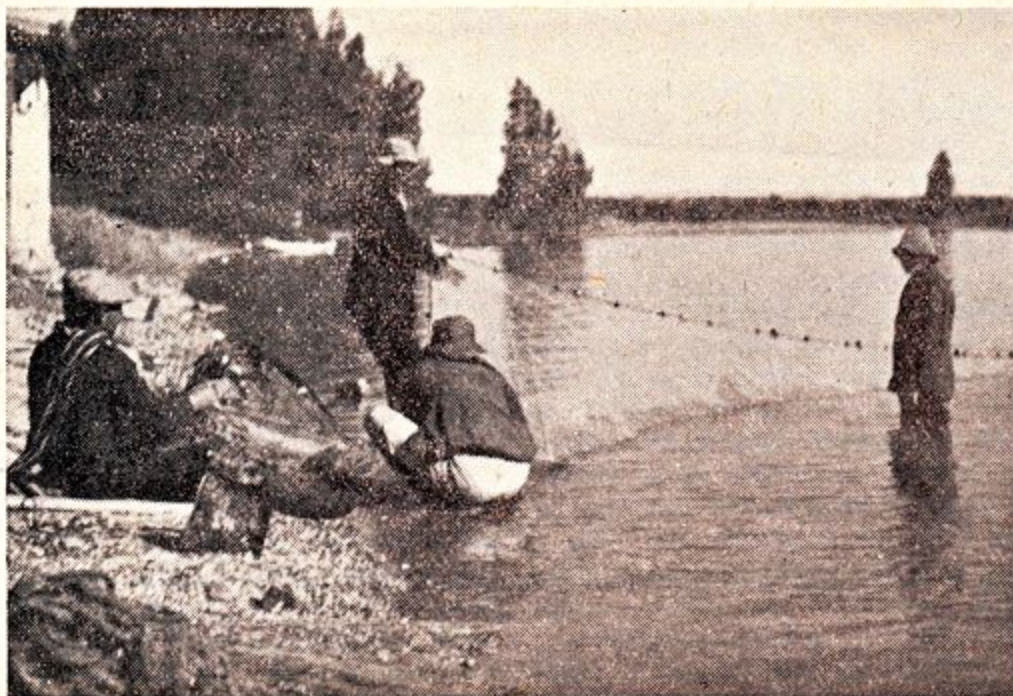
ברצוני למסור לכם, כיצד חוסל קבוץ הדייגים ליד המבורג. כמאה בחורים וב"חורות, מהם פרטיונים ולוחמי יערות, חיי"לי הצבא הפולני והרוסי, ניצולי מחנות

אחת וקופסת ריבה ליום לכל חברי הק"בוצה; מנה זו חולקה בקפדנות לעשר ידות. על אף כל זאת לא נפלה רוחם של הבחורים בהחלטתם האיתנה — "לא נזוז מפה". מקצת הכסף שהיה בידם הוצא עד מהרה למצעי קש וכשכר לימוד בבית"הספר המקומי לדיג ולימאות, בו החלו לקבל את הדרכתם הימית.

ולא על נקלה נכנסו ללמודים. אחד המכשולים — אי ידיעת השפה האיטל"קית. קשים היו חייהם של הבחורים וש"עות רבות של רפיון ידים ויאוש מר עברו עליהם. אחדים התיאשו מהלימודים והת"מסרו למלאכת הדיג המעשית בלבד. היו גם שהתיאשו מהמשך הלימודים לרגל המ"צב החמרי הקשה. אך תמיד היו כאלה, שעודדו את הנחשלים וחזקו את הנופלים ברוחם.

והנה — לאחר חדשי מאבק אחדים זכו הבחורים בהתענינותם ובעזרתם של "המר"כז לגולה" וה"גזינט", שהמציאו להם מטות, מזון וכספים. וכך התגברו על חבלי היצירה הראשונים.

במשך זמן קצר למדו החברים איטל"קית וכעבור שנה גמרו את חוק לימודיהם בבית הספר הימי ועמדו בהצלחה בבחינות הגמר. כיום ישנם כין חברי המקום — אחדים שגמרו את המחלקה לגויגציה וא"חרים שהשתלמו במכונאות ימית. שנים עשר מהחברים למדו את מלאכת בנין הסירות והמשה עשר התאמנו בדיג החוף.

חברי עינגב פורשים רשתות בכנרת

גלעם בע"מ, כרכור

תלפון 42x טבת דאר 4

המשרד בתל-אביב, שדרות רוטשילד 20

תלפון 5364 טבת דאר 1777

קורנפלור בשקים ובאריזות קטנות

פודינג באריזות קטנות

אבקת אפיה באריזות קטנות

עמילן / גלוקוזה מזון מרוכז

אין לומר שתפקידנו היה קל ונעים ביותר. היה זה תפקיד מסוכן, אבל אחראי. סיירת-הקרב שלנו היתה הקיצונית שבשיירת האניות, אשר הצתה את האוקינוס. היינו צפויים ביותר להתקפות, גם מן האויר וגם מן הצוללות, יותר משאר הספינות הרבות של השיירה.

אתו לילה היה הים גועש ורועש יותר מן הרגיל, והספינה התנדודה מצד אל צד שיכור, כיון שהייתי אז עדיין ירוק כמעט לגמרי, לא ערבה לי שנתי כלל וכלל. הייתי מקשיב בקנאה לנהרתם השלווה של חברי הוותיקים, שנרדמו מיד ושקעו בשינה עמוקה. לפנות בוקר נרדמתי גם אנכי, אך לא הספקתי לישון זמן רב. בחמש וחצי העירוני הרמקולים. עת לקום.

לא עברו חמישה רגעים וכבר עמדתי לפני הטבח הכושני, השופע הלצות. הקקאו החם והמהביל, שמזג לתוך כוסות האלומיניום שלנו, היה לי כשיקוי לעצמות, לאחר ליל נדודים זה. וכיון שאיני מעשן (וזאת לדעת, כי באנית המלחמה, אפילו לעישון מוקצבת שעה מיוחדת), הריני מטפס מיד ועולה על הסיפון הרטוב, ומסתכל סביבי. הים שקט במקצת. את השמים עטפה סמיכה אפורה ואטומה כל כך, עד כי לא נודע מאיזה צד עולה וזורחת השמש. המים ירקקים-אפורים — צבעם הרגיל ביום כזה, כששמים אפורים משתקפים בים. למרות החושך ששרר עדיין, אפשר היה לראות מבעד לגשם הדק את הספינות הרבות, שנראו כגושים אפלים ועצומים, המפלסים דרכם במים.

השעה שש. אני מקבל דלי עם סחבה וסבון ומתחיל לנקות את הסולמות ואת התורן. זו היא עבודת הניקוי החביבה עלי ביותר, כיון שתוך כדי עבודה אני מטפס ועולה מעלה בתורן ויכול להשקיף על השיירה והים, כשהגעתי לראש התורן, קשרתי אליו את עצמי היטב, ונחתי רגע. הרוח הקרירה פזרה את שערות ראשי והניפה את בגדי. גשם דקיק וקר היה חודר דרך החולצה, אף על פי שהיתה רכוסה היטב, וניגר על גבי. בגלל מזג האויר הגרוע, אפשר היה רק בקושי לראות את הספינות הקרובות. גם במזג אויר יפה, כשהראות טובה, אי-אפשר לראות את כל השיירה, אלא רק חלק קטן ממנה. כי שיירתנו מורכבת מעשרות אניות-הובלה ענקיות ואניות-משא שקבעו בהם תותחים. וחץ מאלה — עוד כמה עשרות של אניות קרב, צלבניות, סירות-קרב, שולות-מוקשים, נושאות-אווירונים ועוד. כל אלה שומרות על השיירה מכל מיני התקפות אפשריות: מן הים, מן האויר ומן הצוללות מתחת למים. שלושת הימים הראשונים לנסיעתנו עברו בשלום, אך מי יודע מה צפוי לנו בימים הקרובים?...

עתה אני מציץ למטה. הצריחים, התותחים, התאים, הסולמות, סירות-ההצלה והמלחים העובדים וממרכים היטב את סיפון האניה. נראים כחגבים מלמעלה. נזכר אני בימים הראשונים כיצד היה לבי מפרפר בקרבי כאשר הייתי צריך לטפס לגובה כזה. עתה כבר התרגלתי לדבר, ושוב אין זה מפחיד אותי כלל.

אניתי היא בת 20.000 טון ומהירותה 32 קשר. מצוידת היא בשמונה תותחים בני 15 אינץ', הקבועים לתפארת בדפנות הצריחים, ולועיהם הפעורים מאיימים כלפי הים. חוץ משמונה תותחים גדולים אלה. יש באניתנו עוד 16 תותחים יותר קטנים בני 4 אינץ', הקבועים זוגות זוגות בצריחים, שמונה קני טורפדות בנות 21 אינץ' בצדי האניה, ומספר גדול של תותחים קטנים נגד מטוסים המכונים בשם "פום-פום" (ושבאחד מהם אני הוא היורה!).

הגשם פסק. השמים היו אפורים-אטומים כמקודם, אולם האפלה נתבהרה במקצת והספינות הקרובות החלו מצטיירות ביתר בהירות. אותה שעה חלמתי על שמי התכלת הנפלאים של ארצנו. לפתע שמעתי את קולו הנזעם של הסגן-לויטננט, שאינו נותן לי להיבטל מעבודתי.

לאחר שנגמרה עבודת הניקוי, הגיעה שעת המפקד והתפילות, שאנו היהודים פטורים מהם. מטיילים אנו באותו זמן להנאתנו על הסיפון. אנו כאן באניה תריסר יהודים, מספר קטן ביחס למספר המלחים באניה, ונקראים בפי הכל "די גרופ אוף פאלסטינין'ס", כלומר "קבוצת הארצישראליים". כיון שנמצאים אנו לרוב ביחד, משוחחים על הארץ, ומתכנים תכניות על הקמת צי עברי ענקי לאחר המלחמה.

הגיעה שעת ההתעמלות וההתאמנות המפרכת. לאחר זאת עוסק כל אחד במלאכתו המיוחדת לו. אני בודק את ה"פום-פום" שלי, ממרקו, מנקהו מבפנים ומבחוץ, ומנסה את מנגנונו אם הוא פועל בסדר. בא תורי לעמוד על המשמר. זוהי עבודה משעממת עד לידי זוועה: לעמוד שעות ולהסתכל בלי הרף במשקפת, אם אין אוירון האויב חודר ועובר את העננים, ואם אין פריסקופ של צוללת פולה את חלקת המים.

מנוחה קצרה ושוב עבודה. עלי לנקות את התאים בפנים האניה. נדמה לי, כי בטרם הספקת לגמור לנקות את הספינה וכבר היא מלוכלכת שוב, ועליך להתחיל מחדש.

ארוחת-הצהרים, ולאחריה — מנוחה. אך טרם הספקתי להוציא ניר ממגרת שולחני כדי לכתוב הביתה, נשמע קולו הצורם של פעמון האזעקה. קופצים אנו לתוך הגורות ההצלה שלנו וממהרים לעלות על הספון ולתפוס את העמדה הקבועה לשעת התקפה. אני מוצא מיד את מקומי ליד ה"פום-פום"

התרועות מעודדות אתנו. ומיד מתחיל הסבוב השני, שכמעט ואי אפשר שנצא ממנו בשלום לגמרי.

על הצריח הימני נפלה פצצה וכל האניה נודעזעה. לולא נאחזתי היטב במעקה ודאי שהייתי מתגלגל הימה. תפסתי במרץ בקת ה"פוס-פוס" שלי ויריתי בחפזון, כמי שרוצה לנקום את נקמת הצריח ההרוס. אני יורה כמטורף, והפעם אינני מחטיא את המטרה. עשן שחור מתמר מזנב-המטוס, שהחל מסתחרר ונופל בשריקה הימה. הכל מריעים ואני שכור מנצחון. אינני שם לב אל הפצצות הנופלות, עד שאני נהדף אחורנית וזוכה בחבטה הגונה. הספון מתמלא עשן וחיכוך ברזל ועץ בווערות מתעופפות מעלי. הוברר לנו שרוב רובו של הספון האחורי נעלם ואיננו.

והנה נשמע זמזום חדש. אירוני האויב ממהירים להימלט. כארבעים מטוסים מן האניות הנושאות-אירונים המריאו לעזרתנו. באויר מתחיל להתחולל קרב מרהיב עין. שלשה מאירוני האויב נופלים הימה כשמוטינו מזנבים אחריהם. עתה אנו פנויים לבדוק את הנוק שנגרם לספינתנו. עינינו מחפשות ותרות אחר הסיפון האחורי שנעלם כמעט כולו; חוץ מערימות אפר לא נראה דבר... הדליקה שבצריח כובתה כבר. נותר ממנו רק קיר פלדה אחד שנשאר בנס. מראה מזור לה עתה לאניתנו ואף מדכא. הלב כואב והשפתים לחשות אט את מספר האבידות: חמישה הרוגים, שבעה פצועים. בין ההרוגים גם אחד מחבורתנו הארצישראלית. יתגדל ויתקדש...

שלי, תופס בקת שלו ומוכן לקבל את פני האויב. העינים מהפשות את האויב והלב פועם בחזקה: פוס... פוס... פוס פוס... הידים המחזיקות בקת התוחח רועדות במקצת. הרמקולים חורים ומודיעים:

— מטוסי האויב מתקרבים מכיוון צפוני-מערבי. התותחים מס' אחד, שנים, שלושה, ארבעה, הכונו לפתוח באש! התותחים מס' אחד, שנים, שלושה, ארבעה, הכונו לפתוח באש! תותחי "פוס-פוס" מס' אחד, שנים, שלושה, ארבעה, חמשה, ששה, הכונו לפתוח באש! תותחי...

בו ברגע קרעו מטוסים אחדים את מסך העננים מצפון-מערב. אני מכוון בידיים רועדות במקצת ובלב פועם אל אחד המטוסים ומזנב אחריו, עד שהוא נכנס לתוך רשת המעלות אשר לכוונת שלי. לוחץ אני על ההדק ויורה בקדחתנות. האוירון היה הפעם זריו ממני. הוא נמלט מתוך רשת המעלות שלי. התותחים הכבדים שלנו פותחים באש עזה על מטוסי האויב. נשמעת שריקה חדה ואנו כולנו מורידים את ראשנו וסוככים עליו בדינו. ולאחר השריקה — התפוצצות עזה. אני נרטב כולי בסילון מים קרים. איני מספיק להתאושש וכבר נשמעת שריקה חדשה ואחריה שוב התפוצצות אדירה. הספינה מתנועעת מצד לצד. ננטה של אניתנו הראה הפעם את כוחו. הוא הצליח להסב את האניה ולהנצל מן הפצצות. אחד מן האוירונים נפל ומתפוצץ בים. המלחים מריעים בשמחה

תלוש הסוחר

ליבוא ויצוא של סחורות

תלוש הנוסע

לכרטיסי נסיעה לחוץ לארץ

להכשרת הנוער לים

כל סוחר ועמיל,
כל נוסע ובעל משרד
יקפידו על הדבקת התלוש
של

החבל הימי לישראל

...וקולו של הַים הַהוֹמָה בְּשִׁבְלוֹל,
 כִּי תִרְכִּין אֵלָיו אֲנִי קִשְׁבָּת,
 הוּא עָמוּס וְכִהָה, עֲרַפְלִי. לֹא-צִיּוֹל. —
 רוּחַ קָרָה בּוֹ נוֹשְׁבָת.
 תוֹר אָרֶךְ שֶׁל גְּלִים, הַפּוֹרְקִים מְטַעֲנִים,
 עַל הַחֹל הַלְכָן כּוֹרְעִים בְּרֶךְ.
 מָאָז אוֹתוֹ בְּקָר אָפּוֹר שֶׁל עוֹלָם
 תָּמִיד — הִיא-הִיא הַדְרֶךְ.
 וְכָל גַּל עוֹדָה קֶצֶף, סִלְסֵלֶת פְּלֵאִים
 נוֹשָׂא וּמְכִיא בְּגִלְגוֹל
 וּמְשַׁלֵּף עַל הַחֹל עֲשָׂקִים רְטֹבִים
 צָדָף, קוֹרָה וְשִׁבְלוֹל,
 הַמְסַפֵּר סוֹדוֹת יָם
 עַד אֵין גְּבוּל.

חִיף קְרִית חַיִּים

לעיסה, אזניו — כשני מפרשים קטנים, נקובות לעגילים, אף על פי שמעולם לא ענד אותם. עיניו השחורות ישבו עמוק בחוריהן, פיו הקטן נראה כסדק צר, גופו איתן היה, שלא לפי גילו הגבוה. אך סימנים מיוחדים של אסון ושל שעות איומות נראו בו ועצביו בגדו בו לפעמים. ידיו היו רועדות מאד, כשהיה מקרב את הכוס לשפתיו.
 — ודאי עבר עליך לא מעט — חשבתי בלבי. הייתי רוצה לדעת מהו.
 ראיתי ב"שתקן" הזקן אדם מוכה. הייתי מבחין לפרקים בעיניו ניצוץ מוזר, המעיד על כך, שהוא יודע את המות מקרוב. הזקן עורר את סקרנותי. מהו ספורו של אדם מסכן זה?
 לבסוף פתחנו בשיחה.
 — לילה שחור זה, אדוני — אמר לי הזקן, ששמו האמיתי היה גילבי. אכן, שחור הוא הלילה.
 ה"שתקן" עמד אז במצפה והשעה היתה אחת אחר חצות. טפסתי ועמדתי לידו, ליד ההגה, ברוח הקר והסתכלתי כמוהו לתוך החשכה. הזקן דמה למקל זקוף מכוסה בד. העננים היו נמוכים ואף כוכב לא נראה בשמים. הים היה עכור. מגופי האניה נראו כשדים דרוכים. מתחת

הייתי הנוסע היחידי על ספון האניה "הינדר" ואפילו עם קציני האניה לא מצאתי ענין. רב החובל, שתקן מטבעו היה. אמרו עליו, שאין הוא פותח את פיו אלא ביום ראשון בשבוע, כשהוא מייסר קשות את עובדי האניה ומבטיח להם מאשו של גיהנום כשכר לעבודתם בימים. הוא היה אדוק באמונתו, ישר וקמצן שאין כמוהו בעניני הספקה; על כן גם אהבוהו בעלי האניה. קטן קומה היה וחיוור, כאילו לא שזפתהו השמש מעולם. הוא היה נושא תמיד בכיס בגדו ספר תהילים וקופסת טבק להרחה. לא מצאתי בו כל ענין ועוד פחות מזה — בשני חבריו הקצינים. אלה היו אנשים נשואים, בעלי משפחות גדולות, שהיו נכנעים ברצון לממונים עליהם מפחד אבדן משרתם. הם היו נותנים יד איש לרעהו נגד רב החובל, אדישים לים ולכל עבודה הקשורה בו. שניהם ערגו לחיים שקטים בחוות חקלאיות.
 לא פעם נסיתי לשוחח עם המלחים ורק הודות לטבק, שספקתי להם מדי פעם כפעם התגברתי על אי-אמונתם בי ובישנותם, אף על פי שהייתי גם אנכי פעם מלח. לעתים קרובות מאד ישבתי אתם באשמורת הלילה, ספרתי להם את ספורי וגם הם ספרו לי. אך ספור אחד בלבד נשאר שמור בזכרוני, לא משום שהיה בו משהו מיוחד, אלא מפני האופן המיוחד שבו נמסר לי והקושי המיוחד שהיה לי עד שהניעתי את בעל הספור לספרו לי.
 — מדוע אינך מנסה לשמוע את ספורו של ה"שתקן" הזקן? — אמר אלי פעם אחד מיורדי הים הצעירים שלנו, כשהייתי עמו על חרטום האניה, מקום שם עמד כצופה. זה שאינו מדבר הרבה יכול לספר רבות. מן הראוי שתנסה לפתוח את פיו. לנו אין הוא מספר דבר. בפנינו הוא סגור כתא, שאין המים חודרים לתוכו. אימרים עליו, שהוא בא הנה כניצול יחידי מאניה שטבעה.
 מה יעשה אדם, כשהוא בודד בהפלגתו, מבלי שיהיה איש שיוכל לשוחח אתו, בלי ספרים ועתונים, ושעות כה רבות של בטלה לפניו? הימים היו אפרורים, הים היה עכור ומשמעם, כדיעות שעבר עליהן הזמן. יצאתי שוב "לצוד" ספורים והפעם — אל ה"שתקן" הזקן, כפי שכנהו העובדים. נגשתי אליו בזהירות. לא העזתי לשאול אותו דבר, כי זה היה מכנס אותו עוד יותר לתוך עצמו. לא פתחתי בשיחה עמו. כמוהו שתקתי גם אנוכי ורק מנה כפולה של טבק הגשתי לו. הזמנתיו לתאי וכבדתיו בלגימת ויסקי. הוא שתה ושתק, מחה את שפתיו, פלט מעין תודה מפיו והסתלק.
 הוא היה אדם מילנכולי, עלוב. אור פניו צהוב ומצומק, זקנו מגודל, כפות ידיו מיובלות. שיניו שחורות מטבק

לנתיב ה"הינדר" הישר המה הם כשאון מים רבים. המכונות דפקו מונוטוניות.

— אכן, ליל חושך הוא — עניתי, בעמדי קרוב לזקן. דסתכלתי רגע במאור המסנוור שעל המפרש הראשי ונתעוררתי לרגע. בבדידותי הרבה היה לי אור זה נחמה פורתא. כמוהו כאורות בצדי האניה. אפשר להאמין באמונת הסינים התפלה, שהאניה רואה באורותיה הצדדיים כבעינים ממש.

שנינו שתקנו במשך עשר דקות רצופות.
— היית מלה, אדוני, לא כן? — שאלני בדבור חתוך.
— לפני עשרים שנה.

חזרתי בזכרוני לאותם הימים הרחוקים, כשעוד נער הייתי. לפני עשרים שנה... ידידי הותיקים אינם עוד בחיים.

— לפני עשרים שנה אמרת, אדוני? — היה משהו מוזר בקולו, כאילו כאב חריף.

— עשרים שנה תמימות — עניתי כחולם.
— כשהייתי צעיר נדמה היה לי, שאדם מסוגל לשכוח

הכל במשך עשרים שנה...

זה היה לפני עשרים שנה, בתאריך של אתמול, אדוני, — המשיך בקולו הנמוך. ליל חורף היה, ליל חושך. האם שחקת פעם במשחק "ד'ק הבודד" בים? האם היית פעם יחידי בים? האם חשת פעם את אימת הים, זו האימה הדביקה, הרטובה והצוננת? האם הרגש פעם את הים הגדול מתחתך והשמים הפרושים מעל לראשך כשאתה בודד ויחידי?

היתה לי פעם חוויה כזאת. בליתי לילה אחד בתעלה האנגלית, בעטיו של ספורט אוילי זה, המכונה "שיט יחיד". הזקן הזכיר לי עכשיו איך ישבתי פעם בסירתי הקטנה בים הפתוח והשקט. בשעת השקיעה פסקה הרוח ונשארת יחידי למשחק הגלים. החוף מרחוק נראה כרצועה דקה הבולטת מן הים וצריח כנסייה נראה מול השקיעה. אך הגאות סחפתני הרחק מהחוף לתוך השקט האין־סופי המבהיל, זה השקט והטהור של האלמות. החשכה בלעה את האדמה. בחצות הלילה הייתי יחידי ובודד, הייתי עולם לעצמי. רק לפעמים התקרב אלי איזה דג גדול. "שוחחתי" עם צלם של המפרשים, שהיו תלויים מעלי ללא תנועה, אך קולי אבד בגאות הים ובאוויר הקל. כשעלה השחר צצו שוב לעיני הים והאדמה. מעתה לא הייתי עוד בודד. — הרגשתי זאת במשך לילה אחד — אמרתי. זה

היה הנסיון המר ביותר שלי כיורד ים. הויתי לרגע בזכרי את אשר קרה לי ונתעוררתי רק אז כששמעתי אותו מדבר. אלה המאריכים בשתיקתם מגיעים לפרקים להתעלות שבדבור.

— אחי ואנוכי... שמעתי את קולו המרתת, בהזכירן את אחי, כרתת אניה בהפגעה בשרטון שבים.

— ...היינו באניה ישנה ורקובה, הם ואנוכי. ד'ק

הבכור בחור גבוה היה, טוב לב ועדין, אמיץ וחזק כאריה. יורד ים אמיתי. אין פוגשים עוד כאלה בימינו. הוא היה מפליג לרוב בסירות־מפרשים, אך לא פעם יצא גם אתנו לשוטט בים התיכון. כי אהב הנער לראות את הכל. ובהיותו על הים היה קורא הרבה. הוא ידע לספר על רומי העתיקה ועל תכונותיה המיוחדות של סירקו הקדומה, הוא ידע בעל פה עשרות שמות של אימפרטורים רומאיים. פעם, בהיותנו בנמל אתונה, אמר, שההר שממולנו היה מקום משכן האלים לפני בוא הנצרות. ולכל אשר פנה הצליח. ד'ק היה עולה ודאי מעלה מעלה, אילו קבל בילדותו את החנוך הרצוי.

וביל, אחי הצעיר, היה בחור טוב גם הוא, אבל שונה מד'ק. לבו לא היה נתון אלא לשעשועים. יפה היה להפליא, בהיר שער כאור היום. ראיתו פעם, כשהוא נאבק — בחיך על שפתיו — עם הולנדי גדול ממנו פי שנים ומכריעו.

וכך היינו שם שלושתנו באותה סירה רקובה וקדומה. עם כל רוח קלה היתה סירתנו מאבדת את שווי משקלה; היינו אז מחפשים מחסה לעצמנו ומחכים עד יעבור זעם. אכן, פחד אלוהים היה מעיק עלינו תמיד.

הפלגנו עם מטען מברצלונה לקונסטנצה. הובלנו חטה מאיבראיל שעל גדות הים השחור לסוליינה. היודע אתה, אדוני, את הים התיכון? —

היודע אנוכי את הים התיכון? אפילו בשעת ספורו של הזקן הרהרתי בכרתים שמאחורינו ובאתונה שלפנינו, בהרים המלבינים של מיצר מסינה, שתבנית מגל לו, ובקטניה, שצבעה כצבע הלבנה, בסירקו העתיקה וההר טרומינה הגבוה וזריחת השמש על הרי קלבריה האפורים. ולאחר זאת — הר הגעש סטרמבולי, העשן והמכוסה אפר, ניאפולי הרוגנת והרועשת והאי קפרי הטובע בוך האורירי הכחול.

היודע אנוכי את הים התיכון?

— אכן, יודע אני את הים התיכון.

— באנו מכוון סיציליה במעלה המיצרים לצד מסינה, מקום שם פרקנו את משאנו. משם פנינו שוב צפונה. בעברנו ליד הר הגעש ראינוהו מעלה עשן אפרורי, מבשר רעות. הים התעורר אותה שעה מתנומתו. הראות נתערפלה, הרוח נעשה זועף יותר וקשה היה לנו לפלס דרך בין האיים. עמדתי אז על המצפה, כשם שעומד אני עתה. ד'ק עבר לידי, חיך אלי ואמר: "חוששני לעגלת קש זו, שעומדת היא לטבוע" והלך. רב החובל שחשש גם הוא, ובצדק, לספינתנו, הפנה את חרטומה נגד הרוח. וכך עמדה הספינה מול רוח עזה וחדה, נלחמת על קיומה עד שעות הערב. את פת הערבית אכלנו יחד. ביל המסכן היה הפעם נחמד יותר מתמיד — אהה!... יכול אני להזכר בדבריו אפילו עתה...

הזקן הפסיק לרגע את דבריו והכה באגרופו על מעקה האניה.

— אל אלהים! עשרים שנה עברו כבר מאז — אמר בקול חנוק. והר הגעש מעלה עשן, כענן המעלה אש במקטרתו. ואנו בספינה רעועה, על פני ימים עמוקים, במרחק אלף מילים מערבית להר הגעש.

הזקן שתק רגעים מספר. כשפתח שוב בדברים היה קולו שקט יותר.

— אמנם כן, אדוני, שונים ומרובים הם האסונות בימי טובעים אנשים לפעמים מבלי להוציא הגה מהפה ולפעמים גופלים הם מעל ספון האניה בזעקת אימים מרה. רבים היו האנשים שהים סחפם מעל אנייתם הרעועה בשעות סערה, כשהוא גועש כחית טרף פצועה...

הייתי גם אנכי עד ראייה לאסונות ביים ואת המות ראיתי בצורותיו השונות, אבל — אחי מתו אחרת... הרי אחזתי אותם בידיהם ממש ולא יכולתי להצילם. אחזתי בידיהם, ראיתי את פניהם, אך קצרה ידי מלהושיט להם עזרה. הייתי אז כ„ד׳ק בודד“, כשהם זעקו אלי.

...והושב אנוכי, שיד המכונאי הראשי היתה הפעם במעל, שנתגלה אותו לילה. שמן לא היה בספינה. בקונסטנצה קנינו מאת ינני אחד וארמני אחד שמן קלוקל. לאחר פת ערבית, שמעתי במקרה את דבריו של המכונאי הראשי אל רב החובל. הוא בא אליו במרוצה ועלה אל גשר הפקוד ואמר:

— קפטן, רוב רובו של אותו שמן לא היה אלא מים והשמן המעט שנשאר הוא מלוכלך כל כך, שהמכונות נשחקות בו ומתקלקלות. יש להעמיד את המכונות.

— להעמיד את המכונות? — נזדעק הזקן. בקולו הכרתי את עצבנותו הרבה ואת חרדתו לספינה הקטנה. — ההשתגעת בן אדם? הן הספינה תיהפך מיד. אנו נמצאים עכשיו בטוח הר הגעש. זקוקים אנו ליותר קיטור ולא לפחות.

— אל אלהים, לא תוכל לקבל זאת — אמר המכונאי ביאוש.

— שלח אש בכל תנוריק המטונפים — צוה רב החובל בקול פסקני.

— טוב, אעשה זאת — קרא המכונאי. ומיד לאחר זאת שמעתיו יורד במרוצה.

תקפתני רעדה. אין הפחד תוקף את המלח, אלא בשעת הסכנה האיומה ביותר. ירדתי לתא המלחים והסתכלתי בד׳ק הישן ובביל ששכב לידו. היתה זאת הפעם האחרונה, שראיתי יותר מאשר את ידיהם בלבד. עליתי לספון מבלי להעירם. לאחר זאת שמעתי שוב את קולו של המכונאי על הספון.

— עלי להפסיק מיד את המכונות — קרא בקול, או שהן תפסקנה מאליהן. הצנורות רועדים, מחוממים עד כדי התכה. חדר המכונות מלא עשן, עד כדי מחנק.

— אסור לך להעמיד את המכונות — אמר הקברניט. והרוח נשבה בחזקה, חדרה לארובה וכבתה את השלהבת. נשמעה מעין יבבה והאניה נעצרה במקומה.

— תן לנו שהות של רבע שעה — אמר הקברניט. הוא התקרב לסגנו: — הזעק את כל המלחים והוצא את העוגן הצף.

אך היה זה מאוחר מדי, כי באותו רגע נשמע כבר קול שבר וזעקת כאב של אדם. המכונאי זנק אל חדר המכונות, אך המכונות היו דוממות. חרטום הספינה החל מתנועע. כעבור רגע, כשגברו הגלים, החלה הספינה מסתובבת סביב עצמה פעם ופעמיים. הרוח סחף אותה בלי הרף וכל מה שהיה עליה החל להנתק בקול נפץ חזק. ושוב הסתובבה הספינה מצד אל צד. האם לא יפסק הדבר לעולם? ראיתי את הקברניט כשהוא מחליק בזעקה מהגשר וסגנו נזרק גם הוא אחריו. צעקתי מתוך בהלה וטפסתי אל הסולם המרכזי, כדי להיאחז בו. הר הגעש שמצפון האיר עלינו באורו האדום.

עוד רק פעם אחת שמעתי את זעקתו של הקברניט, אך הים בלעה. אחד הקצינים נכלא בתאו וגם את זעקותיו שמעתי. מעתה הייתי „ד׳ק הבודד“, הזוחל באצבעות שותתות דם, המנסה להיאחו ברצפת ברזל משופעת ומוחלדת. הגיע אז לאזני קול איום של קרע ושבר. המכונות נפלו כפי הנראה לתחתית האניה, או שהדודים התפוצצו. נאחזתי בצפרני ברצפה והקאתי מרוב חולשה, אך לא הפסקתי כל אותה שעה לקרוא: בילי, ד׳ק... כמטורף הייתי צעקתי והכיתי באגרופי על לוחות הפלדה השחורים ומכוסי האיזוב שעליהם שכבתי. רעדתי כל כך עד שנפלתי כמעט לתוך הים. הרי זה נורא! רגע אחד אתה נמצא בין בני אדם חיים, מאזין לדבריהם, רואה את האור ושומע את טרטור המכונות וגניחות האניה, וברגע השני — הרי אתה כ„ד׳ק הבודד“, הנוסע עם המות, ולא על סלע בודד, כמו שנראתה הספינה מתחתית, אלא על גיית צב של ספינה רקובה וישנה, העלול להגרף כל רגע למעמקי הים.

זעקתי כשראיתי את קצף המים הלבן המסתער עלי ככריש פעור־פה. ראיתי מרחוק את אור הר הגעש, שדמה ללשון אש הזורקת, המועם בערפל. מראה האדמה, או המקום ששם היתה האדמה צריכה להיות, הרגיו אותי ביותר וכילד פרצתי בבכי מרוב חולשה.

היה זה איום, אדוני. כל כך נחלשתי, עד שאבדתי כמעט את אחיזתי במעקה. אך מיד טפסתי שוב וקשרתי עצמי בחגורתי אל בליטה גדולה שמצאתי.

ואז — שמעתי קול. היה זה כאילו מישהו, סגור בבטן האניה כבתוך קבר, דופק משם בפטיש. צעקתי אל אהי הנמצאים שם: — אינכם יכולים לצאת, אינכם יכולים לצאת! קולי הפחידם. יללה משונה נפלטה מפי, כמעט שלא קולי שלי. זחלתי אל המקום, שמתוכו נשמעו

לבני טריקו מכל המינים

הדפיקות והבנתים, כי דו"ק הוא הדופק אלי או ביל ואולי שניהם גם יחד. הכיתי באגרופי על לוחות הפלדה עד זוב דם, מבלי להרגיש בכך. קווייתי שהלוחות הם מוחלדים ורקובים כל כך כפי שהאמנו, אך לא כן היה. הם היו יצוקים ברזל. לא היה עמדי אלא סכין ולא ידעתי במה הם דופקים מבפנים. והאוויר שם ודאי דחוס ומחניק. וחושך שם. התפללתי וקללתי נמרצות ושוב דפקתי באגרופי. שמעתי פתאום שלוש דפיקות רצופות ולאחר הפסקה — שלש דפיקות נוספות. דפקתי אז גם אני. אלה שבפנים התחילו מיד לעבוד במרץ ורגעים מרים עברו עלי כשנחו מעבודתם. בקור של הים וברטיבות של רסיסי המים שנתזו עלי הועתי כפר.

כעבור שעה או יותר נראו סימנים לכך, שהאנשים מבפנים הגיעו כבר ללוח הפלדה. לפתע שמעתי קול שריקה מזור, כקול קיטור המתפרץ. היה זה האוויר הדחוס ששמר על האניה שתצוף. עתה יצא האוויר בשריקה דרך הסדק הצר. ידעתי שעוד מעט תשקע הספינה יותר ויותר והבינותי שאומללים אלה, המנסים להמלט, יטבעו. ואולי אפשר יהיה להוריד את לוח הפלדה במהירות? קראתי אליהם, אך הם לא שמעו דבר. הם רק ידעו, שאדם עומד מעליהם. תקעתי את סכיני ללוח הפלדה, אך להבו נשבר. עבדתי מתוך קדחת וכל הזמן דברתי. ממש שגעון תקפני. ואז הכה מישהו מבפנים בחזקה בלוח וקצהו של מוט ברזל נראה מבעד לחור. דפקתי שוב שלש פעמים והם ענו לי. צעקתי: בילי, דו"ק... קולו של דו"ק עלה אלי כמתוך קבר, דק ועמום כצעקה.

— תום, תום...

זה אנכי. הים לרגלי. הרוח הומה. אור הר הגעש האדום לפני ואחי מתחתי. היש אחים, שאינם אוהבים זה את זה?

צעקתי.

לשונות ים זחלו אלי. האוויר הכבד שהתפרץ אלי היה נשמת אפם של בילי ודו"ק. הם הרחיבו שוב את הסדק, אך הוא היה קטן מדי, מכדי להעביר בו יד אדם. הם הפסיקו ואני קראתי להם. שמעתי ברורות את קולו של דו"ק.

— בא הקץ.

— היכן בילי?

דפקתי בחזקה על הברזל הקר.

— הוא נמצא כאן.

פקדתי על דו"ק, כי יעביר אלי את מוט הברזל ועבדתי מבחוץ כמטורף. דו"ק ובילי מצאו את המקום הרקוב היחיד. אך אנוכי לא יכולתי להכניס את קצות המוט מתחת לדפנות הלוח.

— המים עולים — אמר דו"ק. המסכן הוציא את ידו ואנכי אחזתי בה. אדוני, ברגע זה לא האמנתי, כי יש אלהים. הים ליקק אותי. הספינה החלה להתהפך. המים

האדימו מאור הזקוקין של הר הגעש.

— אין לי כל תקוה למצוא כאן נקודת אחיזה — אמרתי.

כל הזמן זרם האוויר החם והקלוקל החוצה. דו"ק לקח ממני את מוט הברזל, אך הוא נשמט מידו. חולשה מזורה תוקפת אדם, הנושם אויר כזה. שמעתי שוב את קולו.

— המוט נפל עמוק במים. איני יכול למצוא.

אחר כך הרים את בילי. בילי שרעב את ידו החוצה.

— היא טובעת, תום — אמר בילי.

הוא דבר כמתוך שינה והמים עלו עד לגובה ברכי בשבתי על המעקה. הוא לא דבר דבר עוד. גם דו"ק שתק. ברגע זה ראיתי את החרטום והנה הוא שקוע במים יותר מהירכתיים. ידעתי, כי המים חדרו לתוך הספינה. ידעתי כי שניהם אינם עוד בחיים. עדיין אחזתי בידו של הנער ואני בוכה וזועק. אחר כך נשמטה ידו מידי והוצפתי מים...

התרחקתי בשחייה מהאניה ונאחזתי בקורה גדולה. חרטום האניה התרומם קמעה מעל לפני הים והספינה שקעה. רבצתי על הקורה עד אור הבוקר. הר הגעש העתיק קרץ אלי מבעד לערפל... לפנות בוקר אספתני סירת דייגים והביאתני למסינה.

*

צעדתי עם ה"שתקן" הזקן על פני הספון הקדמי של האניה. והנה צלצל מישהו בפעמון הגדול שבתורן. ה"שתקן" התרחק ממני. לאחר רגעים מעטים הוא קרא לי.

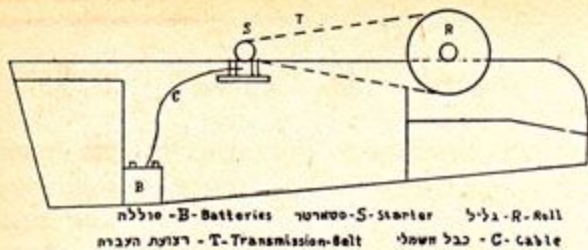
— הרואה אתה, אדוני, את האור המנצנץ מעל הסיפון

האחורי — שאלני.

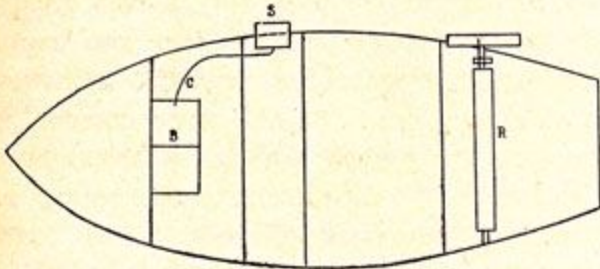
— כן, רואה אני אותו, גילבני.

— זהו הר הגעש, אדוני.

B-Batteries - סוללה
S-Starter - מוטור
R-Roll - גלגל
C-Cable - כבל
T-Transmission-Belt - רצועת הנעיה

ארוכה וכנף שניה קצרה. שתיהן מתלכסנות בכוון לקצותיהן ולאותו החלק, שאפשר לכנותו בשם „החלק הלוכד“ של הרשת, סמוך לכנף השמאלית. האורך הכללי של הרשת הוא כ-280 מטר, גבהו כ-35 מטר וגודל העינים — 10—14 ס"מ. העינים הקטנות יותר נמצאות ב„חלק הלוכד“. בחבל התחתון קבועות טבעות, המשמשות את החבל הסוגר. הודות לסדורה המיוחד של הרשת אפשר להפחית את מספר הידים העובדות.

רשת אחרת, שאף היא נמצאת כבר במחלקת הים והדיג של הסוכנות, היא רשת המאלטש, שארכה כ-1000 מטר. מורכבת היא מ-30 רשתות שלכל אחת מהן חבל עליון, בעובי של 10 מ"מ וחבל תחתון של 12 מ"מ (ארכו 34 מטר), שהרשת מושחלת דרכו ביחס של 100:66. עשרים ואחת מהרשתות מסודרות בעינים של 18 מ"מ; 15 מהן מגיעות ל-13 מ' עומק והן מושחלות על חבלים של 9.5 מטר, שש הרשתות הנותרות מגיעות בעמקן ל-6.5 מ' והן מושחלות על 4.88 מטר. 9 הרשתות הנוספות של המאלטש הן בעלות עינים של 16 מ"מ; 3 מהן — עמקן 9.75 מ' ושש — 4.88 מטר. הפקקים בחבל העליון מרוחקים אחד מהשני מרחק של רגל אחת. החבל התחתון נושא אתו 3,930 ק"ג עופרת ב-48 חתיכות, שכל אחת מהן משקלה 82 גרם. הציוד כולו קבוע על חבל חזק וצף על המים, בעזרת שני מצופים, לכל מדת האורך של הרשת. עומק פעולתה של הרשת ניתן לשינויים, בין 2 ל-20 פאטום, אם משנים את אורך החבלים המקשרים את הרשת מורידים מעל הגלגל שבירכתים, כשהסירה מתקדמת לאטה, ומעלים אותה בכוון הרוח.

יש עוד צורך ברשת נוספת, בעלת כוח דיג גדול, שתופעל ע"י חבר עובדים קטן ושתתאים לציד טריותות גדולות, קוליסים וצניניות. דוגמא לה תשמש רשת המכמורת האנגלית, בתוספת של חלקים מרשת המכמורת למליחים (משתמשים בה בים הצפוני) ובחלק הציוד המקומי הקיים. הקיים האופייניים לרשת המכמורת למליחים הם: צרה היא למדי, קצרה וקלה, עם רבוע רחב המאפשר פתיחה רחבה; לוח שלישי לה הקשור לחבל העליון; כנפיים מקוצרות וחבלים קצרים כפולים בין הכנפים והדלתות; בין החלק העליון והתחתון של פתח הרשת קבועה מלכודת צרת-פה, המונעת את התחמקותם של הדגים. השימוש

בחלקי המכמורת המקומית יתבטא בעיקר בכך, שלפני הבטן יוכנס רבוע-תחתית קצר ושקצה השק יהיה ארוך למדי ורחב (בניגוד לקצה השק הקצר והצר של המכמורת האירופאית). ארכה הכללית של המכמורת יהיה דומה לאורך מכמורת המליחים וכן גם הפרופורציה בין החלק העליון והחלק התחתון של הרשת.

ברשת המכמורת המתוארת לעיל אפשר יהיה להשתמש, לאחר שנויים מעטים, גם לציד הדגים של המים העמוקים. אם יתברר, שדבר זה הוא בריבוע, יהא בכך משום יתרון ניכר על המכמורת האיטלקית הנמצאת עכשיו בשימוש. הציוד החדש דורש פחות חומר והוא גם זול יותר לבנייה. ובהיותו קל יותר הרי הוא גם נוח יותר להפעלה. חידוש אחר, שעלול להביא תועלת לקבוצי הדייגים, היא רשת המשיכה (גרף) הממונעת, לפי הדוגמא שמשמשים בה בחולמא. יש לחשוב על שימוש ברשת זו בקנה מדה רחב יותר. מינוע הרשת מבוצע ע"י שתי סירות ברזל. בעלות קרקעית שטוחה, שעליהן מותקנים שתי סוללות חשמל של אוטומוביל, סטארטר של אוטו משא וגליל בירכתי הסירה המחובר לסטארטר (ראה הציור). שתי הסירות מורידות את רשת המשיכה בדרך הרגילה ואילו הוצאתה, ע"י משיכת החבלים והכנפים, מבוצעת בעזרת הגליל המסתובב.

אל נא נטיח מלבנו את הים בדרום: נסתער על אילת וים סוף והמרחבים הגדולים אשר לפניו. למפעל ימי גדול דרושה אחיזה רבה בקרקע — והים הדרומי יש לו „הינ“ טרלאנד“ עשירי, רחב ידים ופנוי, למעלה ממחציתה של ארץ ישראל המערבית. שפע ראצרות המינראליים בים המלח, מקורות הנפט הגנוזים בדרום, מרחבי הנגב הפנויים והשוממים, המוצא לים ההודי דרך ים-סוף — כל אלה מבשרים עתידות גדולות לחבל המחנח והעזוב ביותר של ארצנו. הדיג היהודי באילת עלול לפתוח לנו מחדש את הערבה הגדולה ורחבה.

ד. בן-גוריון, מתוך דברים בע"פ

תכנית חדשה לספנות הבלגית

הצי הבלגי הותר להרחבה — עד למיליון טון לפחות. בתכניתו לעתיד: 45 אניות בנות 1500 — 2000 טון כל אחת, 20 אניות בנות 3000 — 4000 טון, 64 אניות בנות 8000 — 12000 טון. מהירותן של האניות תהיה 12 — 14 קשר. יש המדגישים עוד את ההכרח בבניית אניות-טאנק, להובלת 500.000 עד 700.000 טון נפט, לפי תצרוכת האומה הבלגית בימי השלום. הבלגים מתכוונים לחדש את שרות האניות לכל חלקי העולם.

יום הצי המסחרי בבלגיה

הליגה הימית הבלגית ארגנה בסוף דצמבר 1946 ימי עיון אחדים המוקדשים לפתוח הצי המסחרי הבלגי. בכל רחבי המדינה, וביחוד בבריסל, נערכו שיחות והרצאות לברור הבעיות של צי הסוחר. בהזדמנות זאת צוין ההכרח לתמוך תמיכה מלאה בבעלי האניות הבלגיים, למען יוכלו לעמוד בהתחרות נגד בעלי האניות הזרים. תמיכה זו תבוצע ע"י: (1) יצירת זרובה כספית לתמיכה בבעלי האניות במקרה של הפסדים אפשריים, ולבנין אניות חדשות; (2) שחרור ממסים; (3) הגדלת ההקצבה הממשלתית לצי הסוחר, שהגיעה ב-1939 לסכום של 375 מיליון פרנק, עד לסכום של 1.500.000.000 מיליון פרנק.

נמל רוטרדם ב-1946

בשנת 1946 עגנו בנמל רוטרדם 4.394 ספינות ואניות, עם טונז' כללי של 6 מיליון טון בערך. במחצית הראשונה של השנה היתה ניכרת עליה גדולה לעומת אותה תקופה בשנת 1945: כאלפיים אניות בנפח של 2.250.000 טון ב-1946 לעומת 1200 ספינות עם 1.720.000 ב-1945. מנופי הטענה בנמל מרובים, מספר המנופים הצפים גדל מ-75 ל-81.

אירלנד מקימה צי לעצמה

בסוף השנה 1946 מסרה אנגליה לרשות אירלנד 3 מאניות הקרב הקטנות שלה, תמורת תשלום של 250 אלף לא"י. צירוף של הספינות הוא מהחדשים ביותר וחבר העובדים של כל אחת מהן יהיה מורכב מ-5 קצינים ו-48 מלחים, עם הנסיונות לפתוח הצי האירי מורגש שם עתה מחסור במלחים נאומנים. האדמירליות האירית פרסמה על כן קול קורא לנוער להתגייס לצי. לקריאה זו נענו צעירים רבים והם ישלחו בזמן הקרוב לאימונים באניות אמריקאיות או שוודיות.

אניות חדשות לצרפת

בעלי אניות צרפתיים הזמינו אניות חדשות בטונז' כללי של למעלה מ-600.000 טון. 371.627 טון מזה הוזמנו במספנות צרפתיות; 92.820 טון — באנגליה; 98.400 טון — בקנדה; 10.200 טון — בבלגיה; 48.000 טון בדניה; 28.272 טון בארצות-הברית. עקב המחירים הגבוהים של המספנות האמריקניות בטלו בעלי האניות את הזמנותיהם שם.

צי הסוחר היווני

בתקופה שלפני המלחמה הגיע צי הסוחר היווני ל-667 אניות קיטור, בנפח כולל של 1.873.000 טון (גרס) ו-716 אניות מפרשים, עם 54.401 טון. רכושו של הצי היווני כיום הוא 140 אניות בסך-הכל, בנפח של 616.000 טון. פירושו של דבר

הוא, כי ליון נשאר רק שלישי אחד מצייה הקודם. היות ותקציבה הלאומי של יון מבוסס במדה מכרעת על הכנסות הספנות, הרי תקומתו מחדש של הצי היווני הופכת בארץ זו לשאלה חיונית ביותר. פתרונה של בעיה זו מסובך מאד ותמיכה כספית ניכרת תדרש בשביל יון מצד הארצות המעונינות בקיומה, ובראש וראשונה — מצד אנגליה וארצות הברית.

נמלים פולניים

ועדה מיוחדת עסוקה כעת בבדיקת התנאים בנמלי דנציג וגדנינה, שנהרסו במדה נכרת בתקופת המלחמה. בדנציג נהרסו כל המחסנים ומספר גדול של מנופים, סירות לשרותי הנמל וכו' ניזוק או הושמד כליל. הנוק בגדנינה רב יותר. כאן נהרסו גם רציפים רבים ויש לפקפק, אם אפשר יהיה לתקנם. ובכל זאת — משתדלים להביא את שני הנמלים לידי פעולה ולהפעילם לפי התצרוכת המוגדלת של פולניה.

ועידה בין-לאומית לעניני התיירות

נציגיהם של ארגוני התיירות מ-40 ארצות דנו בלונדון בתחילת אוקטובר 1946 על הצעדים שיש לנקוט בהם, כדי להחיות את התיירות בעולם ולהקל על הנוסעים את קבלת הספוטריטים והויזות. הוטל על ועדה מיוחדת לבדוק את האפשרויות ליסוד ארגון בין-לאומי של כל הארגונים הלאומיים בתיירות. מן הראוי לציין, שארץ-ישראל לא היתה מיוצגת בוועידה זו ולעומת זאת השתתפו בה — קפריסין, סוריה ומאלטה, שחשיבותן כארצות תיירות קטנה בהרבה מארץ-ישראל.

יורדי הים בצרפת

בזמן האחרון עלתה שוב על הפרק בעית תנאי העבודה היורדים של יורדי הים הצרפתיים.

במכתבו הגלוי של מזכיר ועד בעלי-האניות למיניסטרוין התחבורה, סוכמו ההצעות, שנוסחו בשעתן ע"י ועדה מיוחדת של בעלי האניות בהשתתפות באי כוח האגודים הימיים. הצעות אלה כוללות: קביעות בעבודתם של המלחים, בעלי ותק של שנה אחת לפחות. ותק זה יתן זכות קדימה לעבודה, אצל החברה, שאתם חתם המלח את החוזה; את החוזה בין המלח והחברה אפשר לבטל רק לפי הסכם הדדי של שני הצדדים, או במקרה שלחברה יש עודף גדול של מלחים. במקרה של פטורים מסיבה זו, יקבל המלח פצויים בגובה של 3 חדשי משכורת; מלח המחכה לאניה יקבל את מחצית המשכורת עם קצבה משפחתית מלאה.

הצי המסחרי קטן כיום בהרבה מבתקופה שלפני המלחמה. הועדה מציעה על כן לסדר תור בין המלחים מחוסרי העבודה, שעל פיו יועלו המלחים לאניות.

תערוכות ים

— בסוף דצמבר 1946 נפתחה בארמון קליוט (Palais de Chaillot), בפריז התערוכה החמישית של הימיה. בין המוצגים, שהשאלו לתערוכה ע"י האדמירליות הבריטית, נמצאות 25 תמונות, בצבעי שמן וצבעי מים, ומוצגים היסטוריים קדומים; ביניהם — תבנית אניות קרב מהמאה ה-17 ותבנית האניה נושאת האירונים — „אילוסטרויס", אחרי הפגעה.

— התערוכה בין-לאומית לסירות-קיטור נפתחה ב-10 בינואר בניריווק. תערוכה זו היא הראשונה במינה אחר גמר המלחמה.

"קדם" — חברה-בת של "צים"

חברת "טיל" רכשה שלוש אניות

מר י. בית אלי העומד בראש החברה לספנות ולתיירות "טיל", עשה בזמן האחרון באנגליה רכש שם שלוש ספינות, שבהן הושקעו במזומנים 200 אלף לירות. אחת האניות היא בת 7,000 טון, שתיים הנותרות — 3,000 טון כל אחת. הספינות הן מעורבות, לנוסעים ולמשאות. בדעת החברה לקבוע שירות קבוע בין נמלי הים התיכון והנמלים טריאסט ומרסייל. הספינות עוגנות כיום באחד הנמלים באנגליה, לשם בדק כללי ותיקון יסודי. משערים, שבסוף החורף הן תהיינה מוכנות להפלגה. חברת "טיל" רכשה לפני המלחמה את האניה "חנה", בת 1,600 טון וכן גם את שתי הספינות הקטנות "דורה" ו"קרולה". "חנה" שהיתה מהלכת בין קונסטנצה וחיפה הוטבעה בימי המלחמה; שתי הספינות הקטנות מהלכות לאורך חופי הים התיכון המזרחי.

בנמל תל-אביב

מר ה. צוקרמן התפטר מתפקידו כמוכיר "אוצר מפעלי הים" ומ"מ מנהל הנמל. מר אל. זיפ שטיין נבחר למנהל הנמל.

מר ישראל רוקח נבחר לנשיא "אוצר מפעלי הים בע"מ" במקומו של מר א. ז. הופייך, שהתפטר מתפקיד זה באסיפה השנתית האחרונה של ה"אוצר".

במשך חודש ינואר עגנו בנמל תל-אביב 22 אניות, שקבולן הרשום הגיע ל-28,863 טון. הטונז'ה החדשית הגיעה ל-9,900 טון. מזה נפרקו 5,250 טון והטענו 4,650 טון (93,281 תיבות פרי הדר). בינואר היו רק 13 ימי עבודה בים, ו-14 ימי סערה, השיא בסערות בעונה זו. הממוצע ליום בפריקה וטעינה הגיע ל-655 טון. בחודש ינואר הוכנסו לעבודה 2 סירות ברזל נוספות בנפח של 60—50 טון כ"א; בס"ה נוספו עד כה על הציוד הצף של הנמל 9 סירות, בנפח כללי של 450 טון.

זן חדש של דגים לגידול בארץ

זן חדש של דגים לשם גידול בבריכות הדגים בארץ הביא חיים ביהם (שדה-נחום), שחזר מנסיעתו לחו"ל בשליחות ארגון מגדלי הדגים.

בשבעת חדשי שהותו באירופה ביקר בצרפת, צ'כיה, אוסטריה, גרמניה ושווייץ, והתחקה שם על שיטות גידול הדגים ועל הסידורים ההשכלולים הטכניים הנהוגים בהן. הודות לעזרתם האדיבה של המיניסטריונים לחקלאות ולדיג ביקר בחוות ובמשקים לגידול דגים ובביה"ס למגדלי דגים בוודנאי (צ'כיה), ורכש ספרות מקצועית.

ח. ביהם הביא לארץ 370 דגי תכלון (שלייא), זן חדש שטרם גודל בארץ. בבריכות אירופה מגדלים אותו יחד עם הקרפיונים. כן הביא 60 אמהות של קרפיונים, 3½ ק"ג משקל האחת, לשם שיפור הגזע. הדגים יחולקו בין כל המשקים.

הדים

בשבועון ההולנדי "שוטור" SCHUTTEVAER, מיום 21 לדצמבר 1946, המופיע בדאלפט, נתפרסם מאמר ראשי ובו סקירה על הימאות העברית בארץ-ישראל. פרק מיוחד מוקדש בו לבית הספר הימי בחיפה. מצורפות למאמר שתי תמונות מחיי בית הספר, שנמסרו לעתון ע"י אחד מחיילי הבריגדה בזמן חנייתו שם, שקבלן מהחבל הימי לישראל בתל-אביב.

ב-9 לינואר ש.ז. נחתם הסכם בין החברה הריס ודיקסון בע"מ בלונדון לבין "צים" חברת הספנות הא"י בע"מ בחיפה. בדבר הקמת חברה צבורית בא"י עם הון נקוב של 250 אלף לירות לפתוח קוי אניות בין א"י ונמלי אירופה וחלקי עולם אחרים. החברה נרשמת בא"י בשם "קדם", קו א"י בע"מ. מטעם ועד המנהלים של החברה הריס ודיקסון התמו על ההסכם לורד וינבורן ומר מ. אדמונדס ומטעם "צים" — ת. דן וב. כ. מאירוביץ. מ. שרתוק נוכח בעת החתימה הרשמית על ההסכם.

החווה עם החברה הריס את דיקסון, המשתתפים ב-50% מהונה של "קדם", מבטיח הנהלה מקצועית מעולה לקו החדש. ההנהלה המעשית של החברה "קדם" תהיה בידי שני חברים ממונים ע"י "צים" וחבר אחד מהחברה האנגלית.

כוונת "צים" לפתח ספנות עברית בקוים שונים ובקנה מידה רחב. חברת "קדם" היא רק חברה-בת אחת של "צים", שהוקמה לפעולה בקו אחד ומסוים. "צים" מקוה להקים שותפות נוספת עם הון פרטי יהודי ובין-לאומי, להפעלת צי יהודי בקוים נוספים. בזה הלך החברה בעקבות חברות לאומיות רבות; שותפויות בין-לאומיות כאלה בשדה הספנות הוקמו בזמן האחרון גם בקנדה, דרום אפריקה, יון וכו'.

עובדי האניה "קדמה" יצאו לתפקידם

הקבוצה הראשונה של עובדי "קדמה" יצאה ב-17 לינואר ש.ז. מחיפה למקום המצאה של האניה — לאנטוורפן. בין העובדים שיצאו: 13 מלחים, 2 מכונאים בדרגת קצינים, מפעיל רדיו אחד בדרגת קצין, טבחים ומלצרים. בראש הקבוצה — רב המלחים דן גלעד. קבוצת העובדים השניה תצא לאנטוורפן בימים הקרובים. ה' נויברגר, מנהל המשק של "קדמה" והקצין יוסף גולנסקי נמצאים כבר באנטוורפן. לכבוד הקבוצה היוצאת לאנטוורפן נערכה פרידה חגיגית בבית יורדי הים בחיפה. ד"ר נ. וידרא בירך את היוצאים ב"צאתכם לשלום" ויחד את הדבור על סכוייה של הספנות שלנו ועל תפקידו של הימאי העברי. א. הירש השיב בשם המלחים והודה. בין השאר, לאגודת יורדי הים על עזרתה היעילה בהרכבת הצוות ל"קדמה", סיים מזכיר האגודה, ק. ארקיין.

ב"קדמה" יעבדו בסך הכל 90 עובדים — קצינים, מלחים ועובדי השרותים. עם כל עובד ועובד נחתם חוזה, שתקפו ריטרואקטיבי, שעל פיו ייקבעו תנאי העבודה בין אגודת רבי החובל, הקצינים והמלחים העברים לבין הנהלת "קדמה".

ב"עתידי" חברה לשרות ימי בע"מ

— חברת "עתידי" רכשה לעצמה אניה נוספת בשם "אמפייר גלנט".

— בקרוב יתקיים בירור בין אגודת הימאים בחיפה לבין חברת "עתידי" על חודש חוזה העבודה של עובדי החברה. הסעיפים העיקריים שיעמדו לדיון הם: קופת התגמולים ליורדי הים, תוספת יוקר, תשלום בעבור שעות עבודה לקצינים, הספקת מצעים למטות המלחים, חופשה שנתית ועוד.

העורך: י. פרישמן, חברי המערכת — ד"ר נ. וידרא, מ. פומרוק, מ. ריבלין, א. ש. שטיין.

בנק הפועלים בע"מ

תל-אביב

ההון הנפרע ורזרבות

500.000 ל"א"י

מנהל עסקי בנק לכל ענפיהם

"לודזיה"

חברה לטקסטיל בע"מ

תל-אביב, טלפון 817

מייצרת

גרבים • טריקו

לבני-משי

בגדי ילדים

המפעל הגדול במזרח התיכון

מעסיק כ-700 פועלים

יעקב כספי

סוכן אניות והובלה

ת.ד. 27
טל. 3026

רח' המלכים 76

פנת רח' המערב מס' 1

מרכז מסחרי - חיפה

ר. לימסקי

שחרור סחורות מבתי המכס

השגחה ומשלוח

ת.ד. 366 טלפון 5078

תל-אביב, רח' אחד העם 12

חברת החמצון

לא"י

(מילר ושות')

ביח"ר

לחמצון

ואצטילן

חיפה, ארץ ישראל

ת.ד. 290

טלפון 295

טרנסטרייד

ללויד למסחר ולהובלה בע"מ

תל-אביב

רחוב לילינבלום 10

טלפון 4022

חיפה

דרך המלכים 61

טל. 2409 - ת.ד. 1606

אברהם פולק

סוכן מכס ועמילות

תל-אביב

דרך יפוחל-אביב 37. בית גליקסון. חדר 26

טלפון 2626

מ. אמסלם

ספנות, שחרור ממכס, הובלה

חיפה

ת.ד. 610

טל. 6051

שעונים ותכשיטים

מכירה ותקונים

לארגוני-נוער ולחברי קבוצים

ומשקים - הנחה.

"הפועל"

אברהם אקשטיין, רחוב מז"ה 2,

פנת אלנבי (מול קופ"ח)

עבודה אחראית.

דו שבועון יחיד

לנוער העובד

נוסד בשנת תרפ"ו

דמי החתימה בארץ 750 מא"י

דמי החתימה בחו"ל 1.250 לא"י

המערכת והמנהלה:

תל-אביב, רח' מקוה ישראל 2

טלפון 4077

ת.ד. 595

כח-א-ל-פ

הסנה

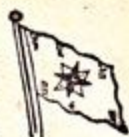
חברה ארץ-ישראלית לאחריות בע"מ
חברת הביטוח הגדולה בארץ

סכום הבטוח (חיים) — 3,900,000 לא"י
" הכנסה כללית (1945) — 380,000
" הון וקרנות — 508,800

המרכז:
תל-אביב, רחוב לילינבלום 44
טלפון 4431/2, ת.ד. 805

עתיד

חברה לשרות י.י. בע"מ
החברה הלאומית לספנות

מכוניות לכל מטרה

שרות ממדרגה ראשונה

חלקי חילוף למכביר בכל חלקי הארץ

המפיצים:

חברה א"י לאוטומובילים בע"מ
תל-אביב ח'פה ירושלים

שמואל קטן

שחרור, אקספורט
נסיעות,
בטוח והובלה

תל-אביב, ח'פה
המשרד:
הקישון 48, תל-אביב
ת.ד. 1518 טלפון 4074

דן גבריאלי

רחוב הרצל 18-20
ח'פה

טלפון 3457
נוסד 1920

המשביר המרכזי

חברה קואופרטיבית להספקה
של העובדים העברים בארץ-ישראל בע"מ

תל-אביב ירושלים ח'פה

הספק ראשי
של המשק הקואופרטיבי בעיר ובכפר

"ספרות" ל. פישבנים
בימ"ס לניר וצרכי משרד
ח'פה

שער פלמר 3 טלפון 3064

שלמה ניפלד

עמילות במכס, מחסנאות וקומיסיון

תל-אביב, רש"י 1, טלפון 4191

שרות להובלת
סחורות וחמרי בנין

"טרנסלויז"

משאות קולקטיביים -
תל-אביב, חיפה וירושלים
כמו כן בגדר, בירות, קהיר,
טהרן ובחזרה במכוניות
סגורות ופתוחות וטנדרים

דיוק - מהירות - בטחון - ובאחריות

תל-אביב,
רח' לילינבלום 21

חדר מס' 1

תבת דאר 4135

טלפון 3518

א. שניידין

תל-אביב, רח' השוק 34, בחצר

מקבל הזמנות
עבור מטות חלוק
לקיבוצים
ולמשקי עובדים

תעשית מטות,
ספות
ומטות ברזל
ליילדים

אמיל ויסר

את

פ. שילר

שולחים לחו"ל

תבות תפוחי זהב
בתור מתנות

הכתבת לפרטים:

רח' אחד העם 15

ת.ד. 2119

תל-אביב

תחבורה

בע"מ

אגודה שתופית חקלאית של
משקי העובדים להובלה

רח' החלוצים 7 רח' הנמל 53
טל. 2709 טל. 2381
תל-אביב חיפה

אהרן רוזנפלד

סוכן אניות

עומד לשרות הקהל המסחרי
בכל עניני הובלה ימית

חיפה

טלפון 4241/2

ת.ד. 74

מילון לב הכרמל

קפה
ומסעדה

הר הכרמל, חיפה

כל הנוחיות

פתוח בכל עונות השנה

הטלפונים: 2817, 6026

חברת גרב

רמת גן

טלפון 7217

גרבי משי, טבעי ומלאכותי
(מכל המינים - לגברות)

גרבי גרבים,

גרבי ילדים

תוצרת טובה ביותר

יואב נ"ץ

תל-אביב, אלנבי 123
הבית הלבן

ת.ד. 328
טל. 3701

אכספורט
אימפורט

עמילות, שחרור מהמכס,
הובלה והחסנת סחורות
שרות נוסעים